

Η ΕΡΕΥΝΑ ΙΔΡΥΘΗ
ΤΩ 1901 ΕΝ ΟΞΦΟΡ-
ΔΗ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.
ΑΦΟΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕ-
ΣΗΓΗΣΙΝ ΤΩΝ ΝΟ-
ΜΩΝ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ

Κοινωνιολογία Ἀνθρωπισμὸς Μυχιολογικαὶ Ἐπιστῆμαι.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΥΨΩΣΙΝ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΧΑΡΑ-
ΚΤΗΡΟΣ ΕΝΤΕΥΘΕΝ
ΔΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩ-
ΝΙΚΗΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙ-
ΚΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ.

Ἐρευνα

ΤΟΜ. Ε'. — ΤΕΥΧ. Γ'.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΠΛΑΤΩΝ Ε. ΔΡΑΚΟΥΛΗΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ, 1910.

ΑΝΑΓΚΗ ΤΟΛΜΗΜΑΤΟΣ.

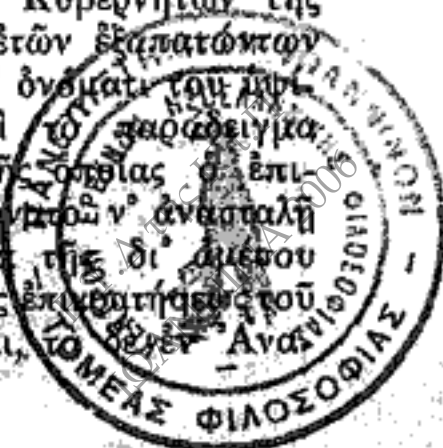
Τὸ κίνημα τοῦ Αὐγούστου, διατρανώσαν ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀνάγκην ἐπαναστάσεως, ἀγεί ἤδη ἡμᾶς διαρκῶς, ὡς καταδίκους, πρὸ τοῦ ἐρωτήματος, πόθεν ἡ κολοσσιαία ἡμῶν ὡς Κράτους καὶ κοινωνίας ἀποτυχία, τὴν ὁποίαν πάντες διακηρύττουσι καὶ ἀνομολογοῦσιν ἀνεπιφυλάκτως ἀπὸ τινων μηνῶν; Πρὸ εἰκοσιπέντε ὄλων ἐτῶν, τῷ 1885, μία δράξ, ἧς τὰ αἰσθητά διερμηνεύοντο διὰ τοῦ Ἄρθρου, εἶχε διαπρυσίως δόσει ἐκ τῶν προτέρων ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦ 1910, τονίζουσα ἐμφαντικῶς πράγματα ἅτινα οὐδεὶς τότε ἐπίστευεν, καὶ ἅτινα σήμερον πάντες ἀνομολογοῦσιν. Διατί λοιπὸν ἡ ἀποτυχία αὕτη δι' ἦν ὅλοι εἴμεθα ἔνοχοι;

Οἱ ἄρχοντες τῆς χώρας ἀνεδέχθησαν τὴν ἐντολὴν νὰ μεταβάλλωσι τὴν Ἑλλάδα εἰς ἐστίαν πολιτισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ εἰς ἄξιον πρόμαχον τῶν δικαίων τοῦ ἀλυτρώτου Γένους. Αὐτὰ τὰ δύο ἦσαν τὰ ἄρθρα τῆς Μεγάλης Ἰδέας. Πῶς ἐπεδίωξαν τὴν πραγματοποίησιν τῆς ὑπερτάτης ταύτης ἐντολῆς; Διὰ τρόπον ὅστις μετέβαλε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰ σημερινὰ ἄδοξα καὶ τραγικὰ ἐρεΐπια, τὸν λαὸν τῆς εἰς ἐπαίτην καὶ περιφρόνημα τῶν ἄλλοτε δούλων του, εἰς νέον κατηραμένον Ἰσραήλ.

Ἡ Μεγάλη Ἰδέα ἐχρησίμευσεν εἰς τοὺς ἀνόμους ἄρχοντας τῆς χώρας ταύτης ὡς περικάλυμμα καὶ ἀναίσχυντος σημαία ἐγωμανοῦς ἰδιοτελείας, ὡς σάβανον τῶν ὑψίστων καὶ ζωτικωτάτων συμφερόντων τοῦ λαοῦ, ὡς τάφος τῶν δικαίων του καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ του, ὡς ἄλυσος διὰ τῆς ὁποίας ἐδεσμεύθη καὶ ἐπροπηλακίσθη οὗτος ὄπισθεν τοῦ ἄρματος τῆς κεφαλαιοκρατίας. Αὐτῆς καὶ μόνῃς τῆς Λερναίας Ὑδρας, τῆς νέας πολυκεφάλου τυραννίας, ἦσαν ἐντολοδόχοι αἱ ἐκάστοτε Κυβερνήσεις καὶ, ἐνῶν ἡδύνατο ἡ Ἑλλὰς, μικρὸν μόνον μέρος τῶν δαπανηθέντων μέχρι τοῦδε διὰ τὴν δῆθεν πολεμικὴν παρασκευὴν τῆς δυσμετρήτων ἑκατομμυρίων δαπανῶσα νὰ ἐξαρτύσῃ πνευματικῶς, ἠθικῶς καὶ πλουτοπαραγωγικῶς ἑαυτὴν καὶ τὸ Γένος ὅλον, ὥστε τοῦτο νὰ εἶνε πραγματι πρωτεύον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, σήμερον κατήντησε νὰ εἶνε ὁ ἀνίατος ἀσθενὴς μεταξὺ τῶν

λαῶν αὐτῆς, ἀπομυζηθὲν μέχρι καὶ τῆς τελευταίας ἱκμάδος διὰ κενὰς πομπικὰς ἐπιδιώξεις. Διότι ἐτέθη ἐν ἐπιγνώσει ὡς πρόβλημα τοῦ Κράτους τούτου τὸ μέγα ψεῦδος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν διὰ τῶν ὄπλων μόνον συντέλειαν τῆς ἀποστολῆς του. Ὑπὸ τὸ μέγα καὶ φρικαλέον τοῦτο ψεῦδος, ὑπὸ τὴν ἀνοσίαν αὐτὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀγιωτάτων αἰσθημάτων καὶ φρονημάτων τοῦ λαοῦ, ὠργίασαν ὅλοι οἱ κάπηλοι, οἱ ἀπάτριδες, οἱ αἰσχροκερδεῖς, οἱ ἀναίσθητοι, οἱ ἀφιλότιμοι, οἱ μεγάλοι ἡλίθιοι. Ἠθέλησαν νὰ ἐπιρρίψωσι διὰ μιᾶς κατὰ τοῦ ὄγκου τῆς Τουρκίας μικρὸν καὶ ἐξησθενημένον Κράτος, τοῦ ὁποίου πρωτίστη καὶ ἄμεσος ἐπιδιώξις ἔπρεπε νὰ εἶνε ἡ ἀνθρωπιστικὴ καλλιέργεια καὶ συγκρότησις, ἡ ἐνίσχυσις καὶ ἀνάδειξις ὄλων τῶν πνευματικῶν, ἠθικῶν καὶ παραγωγικῶν δυνάμεων, ἵνα οὕτω χρησιμεύσῃ ὡς φορεὺς καὶ πρότυπον τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἐκ τοιαύτης ἐνοργανώσεως ἐξέλθῃ τελευταῖον καὶ ὕλικῶς ἰσχυρὸν ἀπέναντι τῶν ἀδικούντων καὶ καταθλιβόντων αὐτό.

Ὑπὸ τὸ πρόσχημα αὐτὸ τῆς δῆθεν ἐθνικῆς πολιτικῆς συνετελέσθησαν αἱ μεγαλείτεροι ἀτιμώσεις, ἐπιβουλαί, ἐξασθενήσεις τοῦ Κράτους καὶ τοῦ λαοῦ, ἠνοήθη βαθὺς καὶ ἀδιέξοδος ὁ βόθρος τῆς πτώσεως καὶ τῆς ἐσχάτης δυστυχίας αὐτοῦ. Καὶ ἐνῶν ὁ λαὸς παρασυρόμενος ὑπὸ τῆς εὐγενείας τοῦ αἰσθηματος αὐτοῦ, ἠκολούθει τυφλῶς, ἡ Μεγάλη Ἰδέα διέρρηεν ὑπὸ τὰ ἀλλεπάλληλα πλήγματα καὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους περιπλοκάς καὶ ἐκ τῶν συντριμμάτων αὐτῆς ἀνεγείροντο μόνον μέγαρα τῶν καπήλων αὐτῆς, ὁ δὲ ἐκδόσας ἑαυτὸν εἰς πᾶσαν θυσίαν χάριν αὐτῆς λαὸς ἀπέμεινε μόνον μετὰ τὸ ὄνειρον αὐτῆς, μετὰ τὸ ὄνειδος, μετὰ τὸν ἀπελπισμὸν καὶ μετὰ πᾶσαν στέρησιν. Ἐν μόνον τελευταῖον παράδειγμα ἀρκεῖ διὰ ν' ἀποδείξῃ τὸν φαρισαϊσμὸν καὶ τὴν κοινότητα τῶν μέχρι τοῦδε Κυβερνητῶν τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἐπὶ δεκάδας ἐτῶν ἐξαπατώντων ἀλληλοδιαδόχως τὸν λαὸν ἐπ' ὄνους τοῦ ἑθνικοῦ ὄνειρου. Καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο εἶνε ἡ Μακεδονία, τῆς ὁποίας ὁ ἐπικρεμάμενος ἐκσλαυϊσμὸς ἡδύνατο ν' ἀνασταλῇ ἐγκαίρως. Ἦδη αἱ εὐκαιρίαι τῆς δι' αἰετοῦ πολεμικῆς ὁδοῦ ἐπιδιώξεως τῆς ἐπιθυμητοῦς τοῦ Ἑλληνισμοῦ παρήλθον πᾶσαι.

τολή καθεστῶτα ἐξειλίχθησαν καὶ διερρυθμίσθησαν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐσχάτως, ἐδημιουργήθησαν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀνελιξέως τόσαι νέαι συνθήκαι ἐναντίον ἡμῶν, ὥστε πᾶσα ἐπιμονὴ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς παλαιᾶς τρίβου θὰ ὁμοίαζε πρὸς πεισμονὴν μικροῦ παιδίου ὅπως κάμῃ τὸν τοῖχον νὰ ὑποχωρήσῃ κτυπῶν ἐπ' αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν του.

Ἄλλὰ καὶ ἂν ἦτο δυνατόν ν' ἀναμείνουν αἱ περιστάσεις ὅπως παρασκευασθῶμεν ἡμεῖς ἐπαρκῶς τὴν τελευταίαν στιγμὴν, διὰ ποίων θυσιῶν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ τοιαύτη παρασκευή; Διὰ θυσιῶν τοιούτων, αἵτινες θὰ μετέβαλλον τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν εἰς πτώμα. Ἐπιζητεῖται ἡ σύναψις ἐξωτερικοῦ δανείου πολλῶν ἑκατομμυρίων, ἐνῶ εὐκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξευρεθῇ τοῦτο ἐσωτερικῶς, ὑποχρεουμένων τῶν τόσων κεφαλαιούχων νὰ προμηθεύσωσιν αὐτὸ ἄνευ κερδοσκοπίας, ὥστε νὰ μὴ ἐπιβαρυνθῇ ἐπὶ πλέον ὁ λαός. Ὁ λόγος τῆς δημοσίας, τῆς ἐθνικῆς ἀνάγκης ὅπως τὸ δάνειον γίνῃ ἐσωτερικὸν οὐδέποτε ἄλλοτε παρὰ νῦν δύναται νὰ ἔχῃ μεγαλειτέραν πραγματικότητα. Καίτοι λοιπὸν ἀπέτυχε τὸ κίνημα τῆς 15 Αὐγούστου ὑπὸ ἔποψιν ἀνορθώσεως, ἐπέτυχεν ὁμως ὑπὸ ἔποψιν ἀνανήψεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καί, ἐὰν οὗτος διατήρησῃ τὴν ἀνάτην ταύτην καὶ ἐπιδιώξῃ ἀπ' εὐθείας καὶ σταθερῶς τὴν Ἀνόρθωσιν δι' ἀρμοδίων, ἀνδρῶν θὰ δυνηθῇ τις ἀληθῶς νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ 15^η Αὐγούστου ὑπῆρξεν ἡ ἀφρηρία ἀναστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὅπως ἀληθεύει ἡ αἰωνία ρῆσις, ὅτι ὁ ἐξωτερικὸς ἄνθρωπος εἶνε δημιουργία τοῦ ἐσωτερικοῦ, οὕτω καὶ ἐν τῇ παρουσίᾳ περιστάσει τοῦ Ἔθνους εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἐξωτερικὴ μεγάλυνσις ἄνευ ἐσωτερικῆς ἐξυγιάνσεως καὶ ὀργανώσεως. Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις πρέπει νὰ διαγράψῃ νέον τύπον πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος, σύμφωνον πρὸς τὰ Ἀνθρωπιστικὰ Ἰδεώδη. Τὰ Ἰδεώδη ταῦτα ἀπέρρευσαν ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς διδασκαλίας, ἔξω δὲ αὐτῶν δὲν ὑπάρχει πλέον διὰ τὴν Ἑλλάδα ἔδαφος ζωῆς, ἀναδείξεως, εὐδαιμονίας καὶ ἐπαρκείας εἰς τὴν μεγάλην ἀποστολήν της. Ἡ Ἐθνοσυνέλευσις δύναται νὰ γίνῃ ἀφρηρία τοιαύτης ἀνυψώσεως τῆς Ἑλλάδος, ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ αὕτη ὡς πρότυπον καὶ ἠθικὸν κέντρον ἐν Ἀνατολῇ ὡς μίμημα τῆς Εὐρώπης καὶ οὕτω θὰ ἐπανέλθῃ καὶ εἰς τὴν πραγματικὴν σταδιοδρομίαν της. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἡ εἰσαγωγή εἰς αὐτὴν στοιχείων ὅλων νέων, ἀπηλλαγμένων τῆς λέπρας καὶ τῶν ἠλιθιοτήτων τοῦ παρελθόντος. Διὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως δύναται ν' ἀνασυντεθῇ ὁ Πολιτικὸς βίος τῆς Ἑλλάδος εἰς περιδοξὸν ὑπόδειγμα καὶ νὰ ταφῇ τὸ σκοτεινὸν παρελθὸν ὑπὸ ὑπέρολαμπρον μέλλον.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ ἀπὸ τοῦδε ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἶνε πάταξις τῆς ἑλληνικῆς

κεφαλαιοκρατίας κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ζωὴν ἐν τῷ μέλλοντι. Ἡ Ἑλλὰς δὲν εἶνε ἀπὸ δεκάδων ἐτῶν, παρὰ Κράτος κεφαλαιοκρατικὸν καὶ αἱ Κυβερνήσεις αὐτῆς πράκτορες, ἐντολοδόχοι τῶν χρηματιστῶν καὶ τῆς κεφαλαιοκρατίας. Τὰ δὲ διάφορα πιστωτικὰ ἰδρύματα, τὰ ἔχοντα δῆθεν ἐντολήν τὴν ἀνακούφισιν τοῦ λαοῦ, δὲν εἶνε παρὰ ληστρικὰ πρακτορεῖα καὶ ὄχαιοι τῶν σκοτίων ἰδιοτελῶν ἐπιδιώξεων τῶν χρηματιστῶν, τῶν παρασιτούντων εἰς ἑκάστην Κυβέρνησιν.

Δεύτερος ὅρος ἀναγεννήσεως εἶνε ἡ ἰσοδικαία καὶ ἰσομερὴς διανομὴ τῶν δημοσίων βαρῶν, ἐπὶ τῇ προϋποθέσει νὰ κανονισθῶσι ταῦτα ἀκριβῶς, ἀναλόγως τῶν οικονομικῶν δυνάμεων τῆς χώρας. Παρ' ἡμῖν ἐπιβαρύνεται μόνον ὁ λαός καὶ ἐπιβαρύνεται ὄχι μόνον διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ἐπιβαρύνθη μέχρι τοῦδε ὑπὲρ πᾶσαν ἀντοχήν καὶ δύναμιν αὐτοῦ, ἄνευ οὐδεμιᾶς, ἀπολύτως, ἀνταποδόσεως. Ἐπιβάλλεται ὅλα τὰ βάρη, τὰ ἀφορῶντα εἰς γενικωτέρας καὶ ἀνωτέρας μονίμους ἀνάγκας, νὰ ἀναληφθῶσιν ὑπὸ τῶν πλουσίων. Οὕτω μόνον θὰ εἶνε ἀποτελεσματικὸς ὁ σκοπὸς τῶν τοιούτων ἐπιβαρύνσεων καὶ θὰ κατορθωθῇ ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῶν καταθλιπτικωτάτων ἐμμέσων φόρων, οἵτινες ἀφαιροῦσι διαρκῶς ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ τὸν ἄρτον αὐτοῦ. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐστράφη ἤδη ἡ Κυβέρνησις ἀποκλειστικῶς πρὸς τοὺς πλουσίους, οἵτινες καὶ μέχρι τοῦδε ἐπιβαρύνοντο ἀναλόγως τῆς οικονομικῆς αὐτῶν ὑπεροχῆς, προκειμένου νὰ προστεθῶσι καὶ ἄλλαι δαπάναι. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄμειστοι φόροι θὰ ἦσαν ὅπως περιττοὶ ἐν Πολιτεία κατηρητισμένη κατὰ τοὺς νόμους τῆς λογικῆς καὶ τοῦ δικαίου.

Ἡ θέσις τῶν ἐργατικῶν τάξεων τῆς Ἑλλάδος, εἶνε διηνεκὲς σκάνδαλον ἐνώπιον τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ. Διότι μόνον ἐν Ἑλλάδι πᾶσα περὶ τοῦ ἐργάτου νομοθετικὴ πρόνοια θεωρεῖται οὐτοπία. Ἐν τούτοις τὸ ἐργατικὸν ζήτημα, εἶνε τὸ φλέγον ζήτημα ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ διδούσῃ σημεῖα ζωῆς. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο, ὅπως καὶ ὡς πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα, ἡ Ἑλλὰς εὐρίσκειται εἰς μεσαιωνικὴν κατάστασιν. Οὐδεὶς νόμος δικαίου καὶ φιλανθρωπίας τηρεῖται ἐν ταῖς σχέσεσι μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν, τὸ ὅτι δὲ αἱ ἐργάσιμοι ὥραι εἶνε ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ πλεῖστον σχεδὸν διπλάσιαι τοῦ θεωρηθέντος ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος ὡς ἀνεκτοῦ ὀκταώρου ἀποτελεῖ ἀληθὲς αἴσχος διὰ τὴν πατρίδα ἡμῶν. Ἡ ὀργάνωσις τῶν ἐργατικῶν τάξεων, ἡ χειραφέτησις τῶν δουλοπαροίκων ἀγροτῶν, ἡ ἐπιβάρυνσις τῶν πλουσίων εἶνε οἱ τρεῖς στύλοι ἐφ' ὧν δύναται νὰ ἰδρυθῇ νέον ὑγιὲς Πολιτικὸν οἰκοδόμημα, καθιερουμένων σχετικῶν νόμων καὶ διατάξεων.

Ἄλλα τοιοῦτον τι δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ἄνευ τολμηρᾶς καὶ ἀποφασιστικῆς ἀποπειράς. Εὐκαιρία πρὸς τοιαύτην ἀπόπειραν ὑπάρχει μεγίστη. Ἡ ψηφισθεῖσα Ἐθνοσυνέλευσις, μεταβαλλομένη εἰς Συντακτικὴν, δύναται, ἐὰν ὁ λαὸς στείλῃ εἰς αὐτὴν ἐπαρκεῖς ἄνδρας τῶν Ἰδεωδῶν καὶ τῶν Ἀρχῶν τούτων, νὰ ἐκτείνῃ τὸ ἐλευθερωτικὸν ἔργον τῶν προγόνων ἡμῶν ἐπὶ τοιαύτης γραμμῆς καὶ ἐπὶ τοιοῦτου βάθους, ὥστε ἡ Ἑλλάς ν' ἀνέλθῃ διὰ μιᾶς εἰς ἐπίπεδον ζωῆς καὶ δόξης. Ἡ Ἑλλάς δεσταὴ ἤδη Ἀνθρωπιστικοῦ Ὄργανισμοῦ καὶ τούτου μόνον τὸ διάγραμμα σοσιαλιστικῆς πολιτείας παρέχει, ἐὰν δὲ ἀπολακτίσῃ, ἐν ἀποφάσει περὶ τῶν ὅλων, τὸ ἀτιμασθὲν παρελθὸν δὲν θὰ μετανοήσῃ διὰ τὸ τόλμημα.

Χ. Π.

ΤΟ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ.

Κατὰ τὴν τελευταίαν εἰς Θεσσαλίαν ἐπίσκεψίν μου ἠδυνήθην νὰ ἀντιληφθῶ ἐκ τοῦ σύνεργος τὴν σοβαρότητα τοῦ ἀγροτικοῦ προβλήματος, ἐν ταῖς συνδιαλέξεσι δέ, ὡς ἔσχον μετὰ διαφόρων στενῶς ἐνδιαφερομένων, γαιοκτημόνων τε καὶ καλλιεργητῶν, δὲν ἐδίστασα νὰ ἐκφράσω τὴν πεποίθησίν μου, ὅτι ἐπέκειτο ἡ ὀξεία φάσις τῆς διενέξεως, ἡ ὅλοῦν ἀπασχολοῦσα ὄλον τὸ ἔθνος. Ἐν Ἀθήναις, τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα, πλείστα μέλη τῆς Θεσσαλικῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ κ. Μπούσδρα, με ἐπλησίασαν ἐπιθυμοῦντα νὰ μάθωσι τὴν γνώμην, ἣν ἐμόρφωσα περὶ τοῦ προβλήματος καὶ ὅποιαν λύσιν θὰ προέτεινον. Ὑπεσχέθην ὅτι θὰ ἐμελέτων ἐπιμελῶς τὰ στοιχεῖα τῆς ὑποθέσεως καὶ ὅτι θὰ ἐξετίθετον τὸ συμπέρασμα τῶν σκέψεών μου.

Φρονῶ ὅτι ὁ μέγας περὶ τοῦ πράγματος πάταγος ἐγένετο ὅλως δωρεὰν καὶ ὅτι δι' ὄριμου σκέψεως καὶ δι' ἡρεμίας θὰ καθίστατο δυνατόν νὰ εὐρεθῆ ἡ λύσις τοῦ προβλήματος, ἄνευ τῆς τόσης ταραχῆς καὶ τοῦ τόσου σάλου τῶν τελευταίων ἰδίως ἡμερῶν. Ἐξεγέρσεις, οἷαι αἰ ἐσχάτως ἀγγελθεῖσαι ἐκ Θεσσαλίας, εὐκόλως δύνανται νὰ λάβωσιν ἐπιφόβους διαστάσεις καὶ ἀπόκειται εἰς τοὺς κρατοῦντας τὰ ἡνία τῆς Πολιτείας νὰ δίδωσι τὴν προσήκουσαν κατεύθυνσιν, ἵνα μήτε αἰτήσεις βασιζόμεναι ἐπὶ ἀβασανίστων δεδομένων κατισχύσωσιν ἐπὶ δυσεπανορθώτῳ ζημίᾳ τοῦ συνόλου, μήτε κατὰ τῆς ἰσχύος τῶν πραγμάτων, ἥτις ἀπαιτεῖ νέους ὀρίζοντας κοινωνικοῦ βίου, ἀντιταχθῆ ἀντίστασις προωρισμένη νὰ ἐπιδράσῃ ὀλεθρίως.

Ἄλλ' ἵνα οὕτω οἰακοστροφοῦνται αἱ ὑποθέσεις, προϋποτίθεται τὸ σπάνιον προσὸν τῆς ἀνεπιφυλάκτου πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθὸν ἀφοσιώσεως καὶ δέον νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι δυστυχῶς τὸ προσὸν τοῦτο δὲν ἀφθονεῖ παρ' ἡμῖν. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἀμηχανία περὶ τοῦ πρακτέου.

Ἐντεῦθεν καὶ οἱ κίνδυνοι, οὓς ἐγκυμονεῖ πρόβλημα, ὅπερ ἐξ ἐπιπολῆς κρινόμενον φαίνεται πολὺπλοκον, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἡ λύσις πράγματι εἶνε ἀπλουστάτη διὰ τοὺς δυναμένους νὰ ἐμβαθύνωσιν εἰς τὴν οὐσίαν καὶ ὄντας ἐνημέρους τῶν ἐπικρατησασῶν γνώμων περι τοῦ προορισμοῦ τῆς καλλιεργησίμου γῆς ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς πολιτισμῷ.

Πᾶσα διαρρύθμισις τῶν ἀφορώντων οἰονδήποτε καλλιεργήσιμον ἔδαφος, ἀποκλείουσα ἀπὸ μίαν τάξιν ἀνθρώπων τὴν ἀκώλυτον χρῆσιν καὶ κάρπωσιν τοῦ ἐδάφους, εἶνε διαρρύθμισις καταδικαστέα. Δικαιοῦται τις νὰ ἔχῃ ἀποκλειστικὴν κυριότητα ἐπὶ τῶν προϊόντων, ἅτινα παράγει διὰ τῆς ἐργασίας του, ἀλλὰ κυριότητα ἀποκλειστικὴν ἐπὶ τμήματος οἰονδήποτε τῆς γῆς οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ ἔχῃ. Τοιαύτη ἀποκλειστικὴ κυριότης ἐδάφους ἀντίκειται πρὸς τὸ προφανὲς πνεῦμα τῶν νόμων τοῦ βίου.

Ἡ γῆ εἶνε ἐν ἑκ τῶν τριῶν στοιχείων, ἡ σύμπραξις τῶν ὁποίων συντελεῖ εἰς τὴν συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ ἄλλα δύο στοιχεῖα εἶνε 1) ἀνάγκη τοῦ ἐργάζεσθαι καὶ 2) ἡ δύναμις τοῦ ἐργάζεσθαι. Ἡ γῆ εἶνε τὸ τρίτον στοιχεῖον, δηλαδή τὸ ὕλικόν διὰ τὸ ἐργάζεσθαι.

Ἄλλὰ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τις τὴν ἀποκλειστικὴν κυριότητα τοῦ τρίτου τούτου στοιχείου. Ἄρκει ἐὰν ἔχῃ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, μάλιστα τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν, διότι μόνον διὰ τῆς ἀποκλειστικῆς χρήσεως θὰ δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἀποκλειστικὴν κυριότητα τῶν προϊόντων τῆς ἐργασίας του. Τὸ νὰ ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ οἰονδήποτε τὸ δικαίωμα νὰ κάμνῃ ἀποκλειστικὴν χρῆσιν τοῦ ἐδάφους, εἶνε ὡς νὰ τὸν φονεύσωμεν. Τὸ ν' ἀναγκάσωμεν οἰονδήποτε νὰ μᾶς πληρόνη ἀντὶ τοῦ δικαιώματος τούτου, εἶνε τὸ αὐτὸ ὡς νὰ τὸν κλέψωμεν.

Πᾶν τμήμα γῆς κέκτηται μίαν ἀξίαν προσδιδομένην εἰς αὐτὸ ὡς ἐκ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς ἀρχέγονον ἐποχὴν, καθ' ἣν οὐδεμία κοινωνία πεπολιτισμένη ὑπῆρχεν, οὐδὲν τμήμα γῆς εἶχεν ἀξίαν τινά. Καθ' ὅσον ὁ πολιτισμὸς προχωρεῖ, ἡ ἀξία παντὸς τμήματος γῆς ἀυξάνει. Ἐπειδὴ ὁ πολιτισμὸς συνεπάγεται καὶ κάποιαν δογάνωσιν, ἣν καλοῦμεν Κράτος, τὸ Κράτος δὲ αὐτὸ ἔχει ἀνάγκην προσόδων, εἶνε πρόδηλον, ὅτι ἡ μόνη δικαία πηγὴ τῶν προσόδων του τούτων εἶνε ἡ αὐξουσα ἀξία τοῦ ἐδάφους. Πᾶσα ἄλλη πηγὴ προσόδου τοῦ Κράτους εἶνε ἀδικος, διότι τὸ Κράτος δὲν δικαιοῦται ν' ἀφαιρῇ ἀπὸ τὰ ἄτομα ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὰ ἄτομα, δικαιοῦται ὁμῶς ν' ἀφαιρῇ ἀπὸ τὴν γῆν ὅ,τι ἡ γῆ προσλαμβάνει λόγῳ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ περισσεύμα τοῦτο τῆς ἀξίας τοῦ ἐδάφους, τὸ ὅποιον δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν πρόσδον, δὲν ἀνήκει ποσῶς εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ αὐτὸ τὸ περισσεύμα, ἥτοι ἐπαύξημα, διὰ τὸ ὅποιον ὁ ἰδιοκτήτης δὲν εἰρ-

γάσθη ποσῶς, ἀνήκει δικαιωματικῶς εἰς τὸ Κράτος.

Εἶνε ἀδύνατον ἐντὸς ἐνὸς ἄρθρου νὰ ἐξηγηθῇ ἐπαρκῶς ὁ μέγας οὗτος φυσικὸς νόμος, καθ' ὃν ἡ ἀξία τῆς γῆς αὐξάνει διηνεκῶς καθ' ὅσον ὁ πολιτισμὸς προχωρεῖ. Πᾶς ὅστις εἶνε ἐνήμερος τῶν δοθεισῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου τούτου λύσεων ἐν Αὐστραλίᾳ, Ἀμερικῇ, Καναδᾷ καὶ Ἀγγλίᾳ, δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐκτενεστερας ἀναπτύξεως. Θὰ προβῶ ἀπλῶς εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς γνώμης μου περὶ τοῦ Θεσσαλικοῦ ζητήματος ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν νόμον τούτον, ὃν πρῶτος ὑπέδειξεν ὁ Ἐνρὺ Τζῶρτζ—ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ ὁποίου εἶνε πασίγνωστον ὅτι ἐμπνέεται ἡ οικονομικὴ πολιτικὴ τῆς παρούσης ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως—χωρὶς νὰ εἰσέλθω εἰς διεξηγήσεις ἀπαιτούσας μεγάλην ἔκτασιν λόγου.

Προκειμένου νὰ ἐπιτελεσθῇ ἡ ἀπαίτησις τῶν κολλίγων περὶ ἀπαλλοτριώσεως τῶν τσιφλικίων, τὰ ἀνωθι δεδομένα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὕψους βάσις πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος. Ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης ἡ λύσις εἶνε ἀπλουστάτη. Τὸ πρῶτον βῆμα εἶνε ἡ διατίμησις τῶν γαιῶν πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀξίας ἣν εἶχον τῷ 1900 καὶ τῆς ἀξίας ἣν ἔχουν σήμερον. Ἡ ἀξία ἣν εἶχον τῷ 1900 ἄς ἀντιπροσωπεύσῃ τὸ ποσὸν τῆς ὀφειλομένης εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας ἀποζημιώσεως, ἡ δὲ διαφορὰ μεταξὺ τῆς πρὸ δέκα ἐτῶν ἀξίας καὶ τῆς σημερινῆς, ἦτοι τὸ ἐπαύξημα τῆς δεκαετίας, ἀντιπροσωπεύει τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον τὸ Κράτος δικαιούται νὰ λάβῃ ὡς πρόσοδον δέκα ἐτῶν.

Τώρα ἔρχεται τὸ ζήτημα τῆς ἐξευρέσεως τῶν χρημάτων, δι' ὧν νὰ πληρωθῶσιν οἱ ἰδιοκτῆται διὰ τὰ καταναγκαστικῶς πωληθέντα εἰς τὸ Κράτος τσιφλίκια. Ἡ πληρωμὴ αὕτη δύναται νὰ γίνῃ κατὰ ἐτησίαις δόσεις, ὧν ἑκάστη ἐπὶ πιναδεύματι δύναται νὰ ἰσοῦται πρὸς τὸ δέκατον ἢ εἰκοστὸν τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ. Τοιουτοτρόπως, μετὰ μίαν δεκαετίαν ἢ εἰκοσαετίαν, θὰ ἐξοφληθῇ τὸ πρὸς τοὺς ἰδιοκτῆτας χρέος τοῦ Κράτους. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου μὴ λησμονῶμεν, ὅτι καὶ οἱ ἰδιοκτῆται ὀφείλουσιν εἰς τὸ Κράτος τὸ ἀπροσδούλευτον ἐπαύξημα τῆς παρελθούσης δεκαετίας, καὶ ἐφ' ὅσον μὲν δύνανται νὰ τὸ καταβάλωσιν ἀμέσως, καλόν, ἄλλως τὸ Κράτος συναινεῖ νὰ τὸ λαμβάνῃ εἰς ἐτησίαις δόσεις, ὧν ἑκάστη θὰ ἰσοῦται πρὸς τὸ δέκατον ἢ εἰκοστὸν τοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ.

Ἡ ἐτησίαις ὁμοῦς αὕτη δόσις, ἡ ὀφειλομένη ἀπὸ τὸν ἰδιοκτῆτην εἰς τὸ Κράτος, δύναται νὰ συμψηφισθῇ, ἀφαιρουμένου ἴσου ποσοῦ ἀπὸ τὴν ἐτησίαν δόσιν ἣν ὀφείλει τὸ Κράτος πρὸς τὸν ἰδιοκτῆτην ἀπέναντι τῆς ἀποζημιώσεως. Ὑποθεθῆσθω ὅτι ἐν τσιφλίκιον διατιμᾶται ὡς ἀξίζον πρὸ δεκαετίας 100 χιλιάδας δραχ. σήμερον δὲ 140 χιλιάδας. Εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην ὁ ἀγοραστής, δηλ. τὸ Κράτος, θὰ πληρώσῃ 100 χιλιάδας εἰς δόσεις

ἐκ 10 χιλιάδων ἐτησίως. Ταυτοχρόνως τὸ Κράτος θὰ ἔχη λαμβάνειν ἀπὸ τὸν ἰδιοκτῆτην 40 χιλιάδας διὰ τὸ ἀπροσδούλευτον ἐπαύξημα τῆς διαρρυσάσης δεκαετίας. Ἀφαιρουμένης τῆς πρώτης δόσεως, ἣν ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ πρὸς τὸν πωλητὴν τὸ Κράτος, μένουσιν 30 χιλιάδες ἄς τὸ Κράτος ἔχειν λαμβάνειν παρὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου καὶ ἄς συναινεῖ νὰ λαμβάνῃ κατὰ ἐτησίαις δόσεις ἐκ 3 χιλιάδων. Μετὰ τὸν συμψηφισμόν τῶν 3 χιλιάδων τὸ Κράτος θὰ ὀφείλῃ νὰ καταβάλλῃ ἐτησίως ἐπὶ δέκα ἔτη 7 χιλ. πρὸς ἐξόφλησιν τῆς ὀφειλομένης εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην ἀποζημιώσεως.

Ἐννοεῖται ὅτι ἀσπηρῶς εἰπεῖν οὐδεμία ἀποζημιώσις ὀφείλεται, ἀφοῦ τὸ ἔδαφος θὰ καλλιεργῆται ὑπὸ τοῦ Κράτους εἰς ὄφελος ἀπάντων, ἀλλὰ διὰ διαφόρους λόγους, μία ἀποζημιώσις βασιζομένη ἐπὶ χαμηλῆς διατιμῆσεως συμφέρει νὰ δοθῇ εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας ἐξ ἱπποτισμοῦ.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τοὺς νέους ἰδιοκτῆτας, δηλαδή τοὺς νέους κολλίγους, χάριν τῶν ὁποίων ἠγοράσαμεν τὰ τσιφλίκια. Ἐὰν καταστήσωμεν αὐτοὺς ἀποκλειστικούς κυρίους, θὰ περιπέσωμεν εἰς ὀλέθριον σφάλμα, διότι θὰ γίνωσι καὶ αὐτοὶ τσιφλικιοῦχοι μετὰ τινα ἔτη, καὶ θὰ ἔχωμεν νέον καὶ ἀκανθωδέστερον ἀγροτικὸν πρόβλημα. Ὁ νόμος, περὶ οὗ ἀνωτέρω εἶπον, θὰ ἐξακολουθῇ νὰ λειτουργῇ, δηλαδή ἡ ἀξία τῶν δοθησομένων εἰς αὐτοὺς γαιῶν θ' αὐξάνῃ μὲ τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ἐπομένως οἱ πρὶν ἐργάται θὰ μεταμορφωθῶσιν εἰς δυνάστας. Τὸ κακὸν ὁμοῦς δύναται νὰ προληφθῇ ἀμέσως τώρα διὰ τοῦ αὐτοῦ νομοθετικοῦ μέτρου δι' οὗ θὰ γίνῃ καὶ ἡ ἀπαλλοτριώσις. Θὰ ἐπιβληθῇ δηλαδή ὁ ἐν λόγῳ φόρος, δυνάμει τοῦ ὁποίου πᾶν ἐπαύξημα τῆς γῆς, δημιουργούμενον ὡς ἐκ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ, θὰ περιέρχεται εἰς τὸ Κράτος. Ἐκ τῆς προσόδου ταύτης τὸ Κράτος θὰ πληρῶνῃ τὴν ἐτησίαν δόσιν εἰς τοὺς τσιφλικιοῦχους, παρ' ὧν καταναγκαστικῶς ἠγόρασε τὰς γαίας. Μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ὅλης πληρωμῆς τὸ ἐπαύξημα θὰ ἐξακολουθῇ νὰ περιέρχεται εἰς τὸ Κράτος, καὶ ἐὰν ἐφαρμοσθῇ εἰς ὅλον τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος, θὰ εἶνε τόσον ἀφθονον ὥστε νὰ καταστήσῃ πᾶσαν ἄλλην φορολογίαν περιττήν. Ἡ ἐντεῦθεν ἄρσις τῶν φόρων θὰ φέρῃ ὑποτίμησιν τῶν χρεωδῶν τοῦ βίου καὶ θὰ τεθῶσιν οὕτως αἱ πρῶται βάσεις συστήματος κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ εὐνομίας.

Τὰ θερησκευτικὰ συστήματα εἶνε ἀπόδειξις ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει τάσιν πρὸς τὸ εἰδέναι.

Ἡ τάσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ εἰδέναι ἀποδεικνύει τὰς ἠθικὰς ροπὰς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Αἱ ἠθικαὶ ροπαὶ ἀποδεικνύουσι τὴν ὑπαρξίν τῆς ἠθικῆς ἰδέας.

Ἡ ἠθικὴ ἰδέα ἀποδεικνύει τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως.

Ἡ ἐλευθέρη βούλησις ἀποδεικνύει τὴν αὐτοσυνείδησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ αὐτοσυνείδησις ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε πνεῦμα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 22 Φεβρουαρίου 1910.

Ἡ ἡμέρα ἀνέτειλε καὶ σήμερον ὡραία, ἀλλ' ὁ οὐρανὸς δὲν εἶνε τόσον ἀνέφελος ὅσον ἦτο τὴν πρωΐαν τῆς χθιῆς. Ἀντὶ τοῦ κ. Πολυζωπούλου ἕτερον μέλος τοῦ Βιονομικοῦ Κέντρου, ὁ κ. Περικλῆς Κράλλης ἀνέλαβε νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ σήμερον ἀνὰ τὴν πόλιν. Ὁ κ. Πολυζώπουλος παρέμενε ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἔνθα ὁ κ. Δρακούλης ἀνέμενε διάφορα πρόσωπα ζητήσαντα νὰ συνδιαλεχθῶσι μετ' αὐτοῦ ἐπὶ κατεπειγουσῶν ὑποθέσεων. Εἴχομεν ἤδη γνηρισηθῆ μετὰ τοῦ κ. Κράλλη ἐν Κωνσταντινουπόλει. "Ὅτε τὸ πρῶτον εἶδον αὐτὸν περιεστοιγούμην ἀπὸ ὄμιλον φιλελεύθων ἐν τῷ Πέρα Πάλας, ἀκούσασα δὲ αὐτὸν νὰ ὁμιλῇ εὐφραδῶς τὴν τουρκικὴν, τὸν ἐξέλαβον ὡς Τουρκοῦν τόσῳ μᾶλλον διότι φέρει πάντοτε φέσι, ἢ δὲ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του ἔχει σοβαρὰν τινα τόνον ἀπαντῶντα συχνότατα παρὰ τοῖς μουσουλμάνοις. Εἴτε διότι κατέχει τόσον τελείως τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν, εἴτε διότι ἔσχεν ἀφορμὰς νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸν τουρκικὸν χαρακτήρα, ὁ κ. Κράλλης σταθμίζει μετ' ἀκριβοδικαίας μελέτης καὶ δὴ συμπαθείας τοὺς μουσουλμάνους συμπολίτας του καὶ ἀναμετρᾷ ἄνευ προκαταλήψεως τὰς δυσκολίας καὶ τοὺς κινδύνους κατ' ὄν παλαιούσιν ἀκριβῶς νῦν. Χαρακτηριστικὰ τοιαῦτα, οἷα διακρίνουσι τὸ ἦθος τοῦ κ. Κράλλη, εἶνε ἐφόδια ἀπολύτως ἀπαραίτητα διὰ πᾶσαν τελεσφόρον συνεργασίαν πρὸς λύσιν τῶν περιπλόκων προβλημάτων, ἅτινα ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἀναφύονται ἀνὰ τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος.

ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ κ. Κράλλη ἐπεσκέφθημεν ἱστορικὰ μνημεῖα ἐν τῷ τουρκικῷ τμήματι τῆς πόλεως καὶ ἐμαίθημεν πολλὰ τὰ ὅποια, γενικῶς εἰπεῖν, δὲν ἀποκαλύπτονται εἰς πάντα εὐρωπαϊὸν ἐπισκέπτην. Εἰς τὸ τζαμί τῶν 12 Ἀποστόλων ἔσχομεν λίαν ἐνδιαφέρουσαν συνδιάλεξιν μετὰ τοῦ διέποντος αὐτὸ ἱερωμένου, ὅστις μᾶς εἶπεν ὅτι ἱεουργεῖ εἰς τὸ τζαμί αὐτὸ ἀφ' ὅτου ἦτο μεῖραξ. Οἱ μέλανες ὀφθαλμοὶ του, ἀντανάκλωντες φῶς θρησκευτικῆς θέρμης, προσητένιζον μετὰ τινος στοργῆς τὸν κ. Κράλλη, ἐνῶ τῷ ἐδείκνυεν ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ὅσα ἔκρινεν ἄξια τῆς ἡμέτερας προσοχῆς. Ἡσθάνετο προφανῆς ἐνδιαφέρον εἰς τὰς ἐρωτήσεις μας, αἱ δὲ ἀπαντήσεις του ἦσαν διδακτικαὶ καὶ ἐμπνέουσαι. Ἰδίως ἠκτινοβόλησε τὸ πρόσωπόν του ἐκ χαρᾶς ὅταν τῷ εἶπον ὅτι εἶχον ἐγκύψει εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τῆς ὁποίας βασιίζεται ἡ μουσουλμανικὴ πίστις.

Τὸ μεγαλοπρεπὲς τζαμίον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου εἶνε μία ἀπὸ τὰς περικαλλεστέρων ἐκκλησιῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ μεσαιῶνος. Τὰ μωσαϊκά του, τὰ ἀπὸ αἰώνων κατακεκαλυμμένα δι' ἐπιχρωματισμοῦ, ὄλοεν ἐπιμελῶς ἀποκαλύπτονται, καὶ ἡ

ἐργασία βαίνει ταχύτατα. Τὸ θαυμάσιον τοῦτο κτίριον ἀξίζει μακρὰν καὶ ἐνδελεγῆ σπουδὴν ὅπως ἀπολαύσῃ τις τὸ ζῶν ἐνδιαφέρον τῶν εἰδικῶν ἰησαυρῶν του. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος εἶνε ὁ πολιοῦχος τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἡ εἰκὼν του ἀναφαίνεται εἰς πολλὰ μέρη τῶν ὄλοεν ἀποκαλυπτομένων μωσαϊκῶν. Ἡ κυρία Δρακούλη, συνεπῆς πάντοτε εἰς τὸ πνεῦμα τῆς λογικῆς ἁρμονίας ὑπερ χαρακτηρίζει αὐτήν, ἠσθάνθη ἰδιάζουσιν ἡδονὴν ἀντιληφθεῖσα ὅτι τὰ μωσαϊκὰ ταῦτα κρύπτονται διὰ καλλιτεχνικῶν παραπετασμάτων ἀπὸ τὰ μουσουλμανικὰ ὄμματα, καὶ μόνον ἀποκαλύπτονται ὁσάκις ἔρχονται ἐπισκέπται νὰ τὰ ἀποθαυμάσωσιν.

Εἴδομεν ἐκεῖ καὶ τὸν τάφον τῆς βασιλόπαιδος ἐκείνης ἧς ὁ πατήρ ἀπόφασιν ἔχων νὰ μείνῃ ἀνέπαφον διὰ παντός τὸ σῶμα τῆς περιλημμένης θυγατρὸς του διέταξε νὰ τὸ θέσουν ἐντὸς μεγάλου λιθίνου σαρκοφάγου, οἰκοδομηθέντος ὑψηλὰ εἰς τὸν τοῖχον τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ φεῦ! Μεγάλη ὀπὴ εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ λιθίνου φρετέρου δεικνύει τὸ μέρος ὅπουθεν κατῶρθωσεν ὄφρις νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ καταβροχθίσῃ τὸ τόσῳ ἐπιμελῶς διαφυλαχθὲν σῶμα. Ἀναγράφεται ὅτι οὐχὶ πολὺν χρόνον ὕστερον ἐρονεύθη ὁ τελευταῖος ὄφρις ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐδείχθη ἡμῖν τὸ μέρος ἔνθα ἐρονεύθη ἐν τῇ παλαιᾷ πόλει.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου εἶνε ὠκοδομημένη παρὰ τὴν ἐν τῷ βράχῳ λαξευμένην φυλακὴν ἔνθα ὁ Ἅγιος ἀπέθανε καὶ ἔνθα τὸ σῶμα του ἐτάφη. Μία ἀφήγησις λέγει ὅτι οἱ δήμοί του φοβούμενοι νὰ πλησιάσωσι τὸν Ἅγιον ἐσκόπευσαν τὰ βέλη των κατ' αὐτοῦ διὰ τῆς στενῆς ὀπῆς δι' ἧς καὶ μόνης τὸ φῶς τῆς ἡμέρας εἰσῆρχετο εἰς τὴν ζοφερὰν κρύπτην.

Συμπαγῆς καὶ καλῶς συντηρουμένη πόλις μοι ἐφάνη ἡ Θεσσαλονίκη μετ' τῆς πρώτης τάξεως ὑπηρεσίαν τῶν ἠλεκτρικῶν τροχιοδρόμων. Ἀπὸ πολλὰ παράθυρα, περικαλλῶν μάλιστα οἰκιῶν, παρετήρησα ἐξηλωμένα εἰς τὸν ἥλιον ἀσπρόρρουχα πρὸς στέγνωσιν ἐπὶ μακρῶν πασσάλων. Ἡ συνήθεια αὕτη εἶνε Ἰσραηλιτικὴ καὶ οὐδόλωσ ἐλκύει τὸν θαυμασμὸν τῶν ἄλλων συμπολιτῶν τῆς Ἰσραηλιτικῆς κοινότητος. Ἀντελήφθη ὅτι αἱ διάφοροι κοινότητες βιοῦσιν ἐν ὄλοσχερεῖ σχεδὸν ἀπομονώσῃ ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ὑπὸ ἔποψιν αἰσθήματος ἀφίστανται ἀλλήλων ὥσανεὶ κατόκουν εἰς ἀπώτατα πέρατα τοῦ πλανήτου. Ἰδιάζουσιν ἐντύπωσιν μοι προξένησεν ἡ περιβολὴ πολλῶν γυναικῶν, ὧν οὐκ ὀλίγαι εἰσὶν ἐκτάκτως ὡραῖαι. Βαρύτιμα καὶ πλούσια τὰ ὕλικὰ τῆς ἀμφίσεως αὐτῶν, παράδοξος δὲ καὶ γραφικωτάτη ἡ διαρρύθμισις τῆς κόμης των. Ὅπισθεν ὁμοιάζει μακρὸν κύλινδρον ἐκ πρασίνης μετὰξης, κεντημένον εἰς τὸ ἄκρον, καὶ καταφθάνοντα εἰς τοὺς ὤμους. Ἡκουσα σχόλια γλευστικὰ ἐνὸς ἐπιπολαίου περιηγητοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὴν κρίσιν μου, αἱ Ἰσραηλίτιδες αὗται εἶνε ἐμφρονέ-

στεραι πολλῶν κυριῶν τῆς Ἑσπερίας. Δὲν συμφωνεῖτε; Σὰς παραπέμπω εἰς τὰ σχέδια τῶν τελευταίων πύλων ἐκ Λονδίνου καὶ Παρισίων (Σαντεκλέρ!) Εἶδον πολλὰς ὀθωμανίδας εἰς τὰς ὁδοὺς προφανῶς ἀπολανοῦσας τὴν ἡδονὴν τοῦ ζῆν ὅπως καὶ αἱ ἔβραϊαι συμπολίτιδες αὐτῶν, ἐπισκεπτόμεναι διηνεκῶς τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, περιδιαβάζουσαι, ἐποχούμεναι. Αἱ δὲ ὀλιγαριθμότεροι, ἡσυχοὶ, συμμαζευμένοι κυρίαὶ αἱ φέρουσαι εὐρωπαϊκὴν ἐνδυμασίαν ἀνήκουσιν, ἀκούω, εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινότητα. Μάτην ἀνεζήτησα νὰ ἀνεύρω σημεῖα ἀλληλεμιξίας τῶν τριῶν τούτων χωριστῶν τύπων. Οὐδεμία φαίνεται ὑπάρχουσα ἐναλλαγὴ ἀβροφροσυνῶν μεταξύ των. Ὅπως δὲ ἔαν ὑπάρχη, ὡς θὰ ἐπεθύμουν ἐγκαρδίως, ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν ἀντελήφθην τοιαύτην ἐναλλαγὴν ὑπάρχουσαν. Ἡ γαλλικὴ παροιμία «Ζητήσατε τὴν γυναῖκα» κέκτηται σημασίαν πολὺ εὐρυτέραν ἢ ὅσον γενικῶς ὑποτίθεται. Ἐὰν εἶχον περιορίσει τὰς παρατηρήσεις μου εἰς τὸ ἄρρεν στοιχεῖον μόνον, θὰ ἡδυνάμην νὰ εἶπω περὶ τοῦ λαοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ὅτι εἶχε λεχθῆ περὶ τῶν πρώτων χριστιανῶν: «Ἴδου πόσον ἀγαπῶσιν ἀλλήλους». Εἶδον ὄντως Ἕλληνας, Ἑβραίους καὶ Μουσουλμάνους ἀναστρεφόμενους πρὸς ἀλλήλους ἐν φιλίᾳ καὶ ἀλληλεκτιμῆσει, ἀκολουθοῦντας τὰ ἔργα τοῦ βίου.

Τί ἄρα γε ματαιώνει τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς ζωηρᾶς ἀλληλεγγύης καὶ συμπαθείας ἧτις ἔπρεπε νὰ ὑφίσταται μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ἀνθρώπου; Μήπως αἱ γυναῖκες διαχωρίζουσι τοὺς στύλους οἱ ὅποιοι θὰ ἐχρησίμευον διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν; Τίς οἶδε! Καὶ τὸ πρόβλημα τὸ ὅποιον ἐπιμόνως ἀπῆται λύσιν καθ' ὅλην τὴν δεκαπενθήμερον διαμονήν μου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπανῆλθεν αὐθις μετὰ βασιανιστικὴν ἔντασιν εἰς τὸ πνεῦμα μου, καθ' ὃν χρόνον περιηρόμην τὰς ὁδοὺς τῆς Θεσσαλονίκης: Πῶς, δηλαδή, θὰ δυνηθῶμεν νὰ γεφυρώσωμεν τὰ τρομερὰ ἀντιπαθέστατα χάσματα, τὰ ὀφειλόμενα εἰς διαφορὰν φυλῆς, θρησκείας, καὶ συμφέροντος, τόσῳ δυσμενῆ ἔνταυθα εἰς τὴν ἑγγὺς τῆ Ἑσπερία Ἀνατολήν;

Μεταξὺ τῶν ἐπισκεφθέντων ἡμᾶς τὸ ἀπόγευμα ἦτο ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Κυρία του. Περὶ τὸ τέλος τῆς συνδιαλέξεως ὁ κ. Παπαδιαμαντόπουλος μοὶ ὠμίλησε διαθέρμως περὶ τοῦ μεγάλου ἀγγλοῦ φιλοσόφου Ἀλεξάνδρου Μπαίν. Εἶχον γνωρισθῆ μετὰ τοῦ Μπαίν ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ θανάτου του, καὶ οὐδέποτε ἐλησμόνησα τὴν ἀκτινοβολοῦσαν κλωσύνην του. Οἶα ἡ ἐκπληξίς μου ὅτε ἀνεύρον τόσον ἀπροσδοκῆτως ἕνα ἔνθερμον ὀπαδόν του ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἑλλήνου Γεν. Προξένου ἐν Θεσσαλονίκῃ. Ἐν Παρισίοις ποτὲ μοῦ παρουσίασαν ἕνα κύριον, ὅστις ἐπὶ δύο ὄλας ὥρας με ὑπέβαλεν εἰς σειρὰν ἐρωτήσεων. Ἐσκέφθην ὅτι τοιοῦτος γνώστης τῆς τέχνης τοῦ ἀντλεῖν πληροφορίας θὰ εἶνε βεβαίως σοφὸς ἀνθρώπος,

καὶ ἠθέλησα νὰ ἀρχίσω καὶ ἐγὼ τὸ πῦρ τῶν ἐρωτήσεων πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ὁ καιρὸς παρήλθε καὶ εἶχον ν' ἀπέλθω ἐκφράζουσα αὐτῷ τὴν λύπην μου ὅτι δὲν ἡδυνάμην νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν μου.

«Ὅταν συναντηθῶμεν πάλιν νὰ με ἐκδικηθῆτε» μοὶ εἶπε μειδιῶν. Καὶ ὅταν ἡ οἰκοδέσποινα με συνώδευσεν εἰς τὴν θύραν με ἐπληροφόρησε ὅτι ὁ ἐν λόγῳ κύριος ἦτο ἡ μεγαλειτέρα αὐθεντία ἐπὶ τοῦ θέματος τὸ ὅποιον εἶχον μεταβῆ ἐπίτηδες εἰς Παρισίους νὰ ἐρευνήσω! «Πῶς κατώρθωσες, μοῦ εἶπεν ἀπεριφράστως ἡ φίλη μου, νὰ συγκρατήσης τὸ ἐνδιαφέρον του τόσας ὥρας; Ἄλλοτε νὰ προσέχης νὰ μανθάνης καὶ τὰ ὀνόματα ἐκείνων μεθ' ὧν συναντᾶσαι, καὶ νὰ ἐπωφεληθῆς τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ ἀντλήσῃς τὰς πληροφορίες τὰς ὁποίας ἐπιζητεῖς. Ἄλλ' ἀντὶ τούτου ἐκφράξεις ὅτι φρονεῖς καὶ ὅτι αἰσθάνεσαι». Καὶ ὅταν ὁ κ. Δρακούλης μοῦ εἶπε περὶ τῆς μαθήσεως καὶ τῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος ἀνεμνήσθην τοῦ ἐν Παρισίοις ἐπεισοδίου. Ἐὰν εἰς τὸ μέλλον θὰ εἶμαι συντεωτέρα ὁ χρόνος μόνος θὰ δείξῃ.

Τὸ δοθὲν τὴν ἑσπέραν ἀναίμακτον γεῦμα ἐκ μέρους τοῦ Βιονομικοῦ Κέντρου τῆς Θεσσαλονίκης, πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Δρακούλη, ἦτο ἐκλαμπρὸς ἐπιτυχία, καὶ ἡ ἀνάμνησις αὐτοῦ θὰ μείνῃ πάντοτε ζωηρὰ εἰς τὸ πνεῦμα μου.

Εἰς τὸ γεῦμα ἀνενέωσα τὴν γνωριμίαν μου μετὰ τὸν εὐρυμαθῆ καὶ πλήρη ζωῆς διευθυντὴν τῆς Νέας Ἀληθείας κ. Μπήτον. Σπινθηροβόλον πνεῦμα ἀποδεικνύον ὀξύνοιαν συνοδευομένην ὑπὸ μεγάλης ἀγαθότητος. Ἐτερος τύπος ἡμέρου ἦθους εἶνε ὁ ἱατρὸς κ. Ρίζος, ὃν πρώτην φορὰν ἐγνώρισα μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Συντάγματος κ. Βουτιερίδου καὶ πολλῶν ἄλλων, ὧν τὴν φιλίαν ἐλπίζω νὰ μὴ χάσω ποτέ. Κορύφωμα ἀλησιμόνητον ἑσπερίδος ἦτο ἡ ἀπαγγελία αὐτοσχεδίου ποιήματος τοῦ γνωστοῦ ἐγγωρίου ποιητοῦ καὶ δημοσιογράφου κ. Χαλκιᾶ, εἰς τιμὴν τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς Βιονομίας. Ἀγγλικὴν μετάφρασίν μου τοῦ ποιήματος τούτου ἐδημοσίευσεν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφημερὶς *Levant Herald* τῆς 15 Μαρτίου. Εἶνε δύσκολον νὰ ἐκφράσω πόσον ἐλυπήθην ἀποχωρισθεῖσα ὄλων τῶν νέων τούτων φίλων μου, ἀλλὰ διατρέφω μεγάλας ἐλπίδας περὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Γκαῖτε λέγει:

Du gleichst dem Geist den
du belgreifst.

«Ὁμοιάζεις πρὸς ἐκεῖνο τὸ πνεῦμα ὅπερ δὲν δύνασαι νὰ ἐννοήσης». Καὶ ὄντως οἱ Θεσσαλονικεῖς οὗτοι βιονομισταὶ εἶνε εἰς συνάφειαν πρὸς τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας ὅπερ ἦτο ἡ δόξα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ ὅπερ πιθανὸν ν' ἀποβῆ ἡ σωτηρία τῆς νεωτέρας Εὐρώπης, ἀρκεῖ νὰ ἐνστερνισθῶμεν αὐτὸ πιστῶς.

ΠΡΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.

[Ἡ παρούσα Κυβέρνησις, μεριμνῶσα ὡς κυρωθῆ ὅτι ὀφείλεται σεβασμὸς πρὸς τὰ αἰσθήματα τῶν ὑπανθρωπίνων ὄντων καὶ πιστεύουσα ἅμα ὅτι ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἐπιβολὴ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀποτελεῖ παράγοντα ἰσχυρὸν ἐν τῇ προσπάθειά πρὸς τὴν ἐξευγένειαν καὶ τὴν ἐν πᾶσιν ἀγαθοφροσύνην τοῦ ἀνθρωπίνου ἦθους, ἔθεσε μεταξὺ τῶν ἀξίων τῆς ψήφου τῆς Βουλῆς νομοθετικῶν τῆς μέτρων, καὶ τὸ νομοσχέδιον δι' οὗ, ἐν συνδυασμῷ νομοθεσίας καὶ κολασμοῦ, διδάσκειται καὶ ἐπιβάλλεται ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰ ἀνεπιβλαβῆ ζῶα. Τοῦ νομοσχεδίου τούτου ἡ συνταξίς ἐγένετο ἡ ἐκτίμησις ν' ἀνατεθῆ εἰς τὸν Διευθυντὴν τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ, καὶ τὸ σχέδιον τοῦ νόμου συνετάχθη καὶ παρεδόθη πρὸς τὸν ἀρμόδιον Ὑπουργόν, ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις παρὰ τῆς Κυβερνήσεως εἶχε ληφθῆ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς Συνόδου καὶ δὴ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ ἐπελθοῦσα ἐπιτροπὴ τῶν πολιτικῶν ζητημάτων ἠξίωσε τὰχιστα τὸν τετρατισμὸν τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου καὶ συνεπῶς ἐπέβαλε τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν νομοσχεδίων ἅτινα δὲν ἐκρίνοντο ἀναποφεύκτως ἀπαράτητα. Μεταξὺ ταύτων, ὡς μὴ ὤφειλεν, κατελέγη καὶ τὸ προκείμενον καὶ οὕτω μέτρον, οὕτως τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα θὰ ἦσαν πολλαπλᾶ, παρέμεινεν ἐν σχεδίᾳ καὶ ἀναμένει τὴν πρώτην προσεχῆ κοινοβουλευτικὴν Συνόδον, διότι ἀναμφισβητήτως κατέστη ἤδη ἐπὶ τοσοῦτον ἐπιτακτικῶς ὄριμος ἡ ἀνάγκη αὕτη, ὥστε νὰ προσδοκᾷ τις βεβαίαν τὴν ψήφισιν ὑπὸ τῆς πρώτης συγκληθησομένης Βουλῆς. Δημοσιεύομεν κατοπινῶς τὸ νομοσχέδιον τοῦτο μετὰ τῆς προτασσομένης αὐτοῦ αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως.]

Αἰτιολογικὴ Ἐκθεσίς.

Ταυτοχρόνως μὲ τὴν ἀναβίωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ τὴν θεμελίωσιν ἡμῶν εἰς Κράτος, ἀνέτειλεν εἰς τὸν νεώτερον πολιτισμὸν ὀριστικόν τι καὶ συγκεκριμένον αἶσθημα στοργῆς καὶ συμπαιθείας πρὸς πᾶν ὄν καταδυναστευόμενον, βασανιζόμενον ἢ ὑποβαλλόμενον εἰς ἄλγος.

Τὸ αἶσθημα τοῦτο διὰ τῆς προόδου τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἀρχῶν προσέλαβε βαθμηδὸν ἴδιον χαρακτῆρα, καὶ κατέστη γνώρισμα τῶν προοδευτικωτέρων ἔθνων. Πρώτη ἡ Ἀγγλία, διὰ τοῦ μαρτινείου νόμου τοῦ 1822, καθιέρωσε νομοθετικῶς τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ πρὸς τὰ ζῶα ὀμότης εἶνε κολάσιμος προῦξις, προσβάλλουσα τὴν ἐθνικὴν συναίσθησιν περὶ ἀνθρωπίνου ἦθους. Ἐσχάτως δὲ ἡ Γαλλία ἐμιμήθη ἐν μέρει τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας. Ἐν τῇ ἀρχαιότητι μόνη ἡ Ἑλλάς ἔδωκεν ἔκφρασιν εἰς τὴν θεμελιώδη ταύτην ἀρχὴν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, διότι καὶ δρακόντειοι ποινὰ κατεγινώσκοντο κατὰ τῶν βασανιζόντων ζῶα καὶ βωμὸς ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχεν ἀφιερωμένος εἰς τὴν Εὐσπλαγγίαν.

Σήμερον ἡ παγκόσμιος συνείδησις τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἀποτροπιάζεται πᾶσαν ἀπανθρωπίαν πρὸς τὰ ζῶα, ὅχι ἕξ αἰσθηματομοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐπιστημονικῇ βάσει τοῦ προειρημένου αἰσθήματος, μόνον δὲ ἀνεγνωρισμένη ἀνάγκη καθιστᾷ ἀνεκτὰς περιπτώσεις τινὰς ἐπιτρεπούσας τὴν ἐπιβολὴν ἀλγηδόνας, χωρὶς ἐντούτοις νὰ αἴρη τὸ θεμελιώδες ἀξίωμα ὅτι ἡ ἐπιβολὴ ἀλ-

γηδόνας εἰς οἰονδήποτε ἔμψυχον ὄν εἶνε, γενικῶς εἰπεῖν, ἀδίκημα. Ἐπειδὴ ἡ Κυβέρνησις περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τῶν πολιτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἀρχῶν τῆς ἐποχῆς μας, διότι ἀναμφισβήτητον τυγχάνει ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν βελτιοῦται καὶ ἀνορθοῦται τὸ ἀνθρώπινον ἦθος διὰ τοῦ αἰσθήματος τῆς πρὸς τὰ ζῶα συμπαιθείας καὶ ἀλληλεγγύης, ἀφ' ἑτέρου δὲ μόνον ἐκ τῆς ἠθικῆς τῶν πολιτῶν ἀνορθώσεως προώριστα καὶ ἡ ἐθνικὴ τῆς πατρίδος ἀνορθώσις νὰ προκύψῃ· ἐπειδὴ προσέτι ἡ Κυβέρνησις διέκρινεν ὅτι ἡ πρόοδος τῶν φώτων εἰσήγαγεν ὡς στοιχεῖον ἠθικῆς τὸν ἀνθρωπισμὸν περὶ τὰ ἀφοροῦντα τὴν εὐημερίαν τῶν εἰς τὸν ἀνθρώπον διαπεπιστευμένων ζῶων, εἶνε σκόπιμον καὶ δίκαιον καὶ ἐπιῆγον νὰ προνοηθῆ τρόπος προλαμβάνων πᾶσαν ἐν μέσῳ ἡμῶν τοιαύτην ἀπανθρωπίαν.

Ἐπομένως δίδεν τὰ σχετικὰ περὶ τούτου σχέδιον Νόμου καὶ παρακαλοῦμεν τὴν Βουλὴν ἵνα ἐκτιμῶσα τὴν πολλαπλὴν σημασίαν τοῦ προκειμένου μέτρου κυρώσῃ αὐτὸ διὰ τῆς ψήφου τῆς ὅσον τάχιστα.

Σχέδιον Νόμου

περὶ ἀποτροπῆς τῆς πρὸς τὰ ζῶα σκληρότητος.

Ἄρθρον 1. Πᾶς ὅστις, ἄνευ ἀνεγνωρισμένης ἀνάγκης, μεταχειρίζεται μὲ ἀπανθρωπίαν οἰονδήποτε ζῶον, καὶ τοῦ προξενεῖ ὀδύνην, πόνον, βασανιστήριον, ὑπερκόπωσιν ἢ ἀλγεινὴν στενοχωρίαν ἢ συντελεῖ ὥστε ἄλλος νὰ προξενῆ εἰς τὸ ζῶον τὴν ἀπανθρωπίαν ταύτην, τιμωρεῖται μὲ πρόστιμον, ἐν περιπτώσει δὲ ὑποτροπῆς καὶ μὲ κράτησιν.

Ἐὰν ὡς ἐκ τῆς ἐν λόγῳ ἀπανθρωπίας προέκυψε καὶ ζημία εἰς τὸν κύριον ἢ κάτοχον τοῦ ζῶου, οὗτος, ἀνεξαρτήτως τῶν ὀρισμῶν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, δικαιούται εἰς ἀποζημίωσιν μὴ ὑπερβαίνουσαν τὰς 250 δραχμάς.

Ἄρθρον 2. Πᾶς ὑπάλληλος τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας ἀντιλαμβανόμενος ὅτι ἐπίκειται παρ' οἰονδήποτε σκληρότης πρὸς ζῶον κατὰ τὰ διαλαμβανόμενα ἐν τῷ ἄρθρῳ 1 τοῦ παρόντος Νόμου ὀφείλει νὰ νομοθετήσῃ τὸν παρεκτρεπόμενον πρὸς ἀποτροπὴν τῆς σκληρότητος. Ἐὰν ὅμως ὁ παρεκτρεπόμενος προβαίη εἰς τὴν ἐν λόγῳ σκληρότητα ἀνηφῶν τὴν νομοθεσίαν, τότε ὁ ὑπάλληλος ὀφείλει νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἀστυνομικὸν κατάστημα καὶ ὑποβάλλῃ αὐθημερὸν περὶ τούτου μῆνυσιν. Ἐπίσης οἱ ρηθέντες ὑπάλληλοι, ἐπὶ τῇ εἰδοποίησιν τρίτου τινός, ὅτι ἐκεῖ που πλησίον διαπράττεται ἢ μέλλει νὰ διαπραχθῆ ὀμότης πρὸς ζῶον, κατὰ τὰ διαλαμβανόμενα ἐν τῷ ἄρθρῳ 1 τοῦ παρόντος Νόμου, ὀφείλουσιν νὰ σπεύσουν ἀμέσως ἐπὶ τόπου καὶ ἐνεργήσουσιν τὰ κατὰ τὸν Νόμον.

ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΣΑΤΥΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ.

[Ἐξ ἀφορμῆς παρατηρήσεων τινῶν τῆς «Ἐστίας», δῆθεν παιδρολόγων καὶ εἰρωνικῶν, ἐπὶ τῇ συνηγορίᾳ ἡμῶν ὑπὲρ τῆς γυναικείας ψήφου, ὁ κ. Δρακούλης ἀπηύθυνεν εἰς τὴν δῆθεν ἀγγλομαθὴ ταύτην ἐφημερίδα τὴν κάτωθι ἐπιστολήν. Ἀντίδωμος ταύτης ὁ συντάκτης τῆς «Ἐστίας», ἐπιμελῶς ἀποκόψας ὅ,τι δὲν τὸν συνέφερεν, ἔγραψεν ἄλλο ψευδοφαιδρολόγημα, παρενείρας εἰς αὐτὸ καὶ μίαν μικρὰν περικοπήν τῆς ἐπιστολῆς. Ἡ ἐπιστολὴ ὀλόκληρος ἐδημοσιεύθη ἐπομένως ἐν τῷ «Χρόνῳ» τὴν ἐποῦσαν, ἐφ' ἧ ἡ «Ἐστία» προστατευτικῶς ὑπὲρ ἡμῶν ἐξέφρασε πικρὰν δὲν κατώρθωσε νὰ μᾶς προστατεύσῃ. Αἱ φιλόανθρωποι προθέσεις τῆς ὑπὲρ τοῦ γοήτρου μᾶς ἀπέτυχον ὡς ἐκ τῆς παρανενοσημένης ἡμῶν ἐπιμονῆς. Οἶόν βάρως ἀγαθωσύνης !]

«Κύριε Συντάκτη τῆς «Ἐστίας»,

Ἐπειδὴ εἰσθε ἀγγλομαθὴς, ὑποθέτω ὅτι θὰ ἀκολουθήσητε τὸ ἀγγλικὸν δημοσιογραφικὸν ἔθιμον καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὅταν ἀγγλικὴ ἐφημερίς γράψῃ τι χροῖζον ἀνασκευῆς, ὁ ἐνδιαφερόμενος διὰ τὸ γραφέν ἐπιστέλλει εἰς τὴν ἐφημερίδα ταύτην τὰς παρατηρήσεις του, ἡ δὲ ἐφημερίς πάραυτὰ τὰς δημοσιεύει, ἔστω καὶ ἂν τοῦτο ἀποδεικνύῃ αὐτὴν ἀβέλτερον. Ἡ συνέπεια τοῦ ἔθιμου τούτου εἶνε, ὅτι πρώτη ἡ σφαιλεῖσα ἐφημερίς, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐπιστελλαντος ἐνδιαφερομένου, διορθῶναι ἐαυτήν, ὁ δὲ ἐνδιαφερόμενος δὲν ἔχει τότε ἀνάγκην νὰ προστρέξῃ εἰς ἄλλην ἐφημερίδα, τοῖθ' ὅπερ διὰ τὰ ἀγγλικά ἦθη θὰ ἦτο ἄχαρι. Σεῖς, κύριε Συντάκτη, γράφετε συχνὰ πολὺ ἐπιχαρίτως καὶ ἐνίστη εὐφυῶς περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων. Ἦτο φροσικὸν νὰ γράψετε καὶ περὶ ἐμοῦ, ὅστις δρω δημοσίᾳ ἀπὸ ἐνὸς τετάρτου αἰῶνος. Καὶ ἐνταῦθα ὁμοῦ ἔχω νὰ σᾶς παραπέμψω εἰς τὴν ἀγγλομάθειάν σας. Γνωρίζετε ὅτι οἱ ἀγγλοὶ χρονογράφοι εἶνε πάντοτε εὐφυεῖς καὶ σχεδὸν πάντοτε γράφουν μετὰ πολλῆς χάριτος. Γνωρίζετε δέ, ὅτι εἶνε σύμβολον πίστεως τοῦ ἀγγλοῦ δημοσιογράφου, ὅσκις γράφει περὶ προσώπου, ἔστω καὶ ἐχθροῦ, νὰ μεριμνᾷ ὅπως, ἐφ' ὅσον ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ δημοσιογραφήματος, τὸ ἐν λόγῳ πρόσωπον ἐξελεθῇ ὠφελημένον μᾶλλον ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει, παρὰ ζημιωμένον. Αὕτη εἶνε ἡ ἀγγλικὴ ἰδιοσυγκρασία, ἧς ἐπαγγέλλεσθε τόσῃν γνῶσιν. Ἐτερον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀγγλικῆς χαριτογραφίας, τοῦ ὁποίου ἀναμφιβόλως εἰσθε ἐπίσης ἐνήμερος, εἶνε ἡ πιστὴ συμμόρφωσις πρὸς τὸ θεμελιῶδες ἀξίωμα πάσης ὑγιῶς σατυρογραφίας. Μόνον χυδαῖος ἐφημεριδογράφος, ἀνάξιος βεβαίως τῶν στηλῶν τῆς ἀγγλοπρεποῦς «Ἐστίας», ἀγνοεῖ ὅτι τὸ διακριτικὸν γνῶρισμα τῆς ἀληθοῦς καὶ γνησίας καὶ εὐφυοῦς σατύρας εἶνε νὰ διασώζῃ ἐντελῶς ἀθικτὰ καὶ ἄτρωτα καὶ ἀλώβητα τὰ αἰσθητά του σατυριζομένου, τόσον μάλιστα, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ σατυριζόμενος νὰ διατίθεται ἰλαρῶς ἐκ τῆς ἐναντίον του σατύρας.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς σατύρας εἶνε δυσκολώτατον, ἀλλ' αὐτὸ εἶνε τὸ μόνον γνήσιον καὶ τὸ μόνον ἀνεκτὸν ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος. Ὁ ἀγγλὸς δημοσιογράφος, καὶ ἀναφέρω τοὺς ἀγγλοὺς διότι εἰσθε ἀγγλομαθὴς, οὐδέποτε ἀποπειρᾶται σάτυραν εἰμὴ ἂν εἶνε ὑπερβέβαιος ὅτι ἔχει ἰκανὰς δυνάμεις ὅπως ἐπιτύχῃ. Παρ' ἡμῖν, ὡς γνωρίζετε, οἱ δημοσιογράφοι (οἱ χυδαῖοι) τὰ πάντα ἀποπειρῶνται, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν σταματῶντες πρὸ τοῦ ἀπορήματος ἂν πράγματι ἔχωσι τὰς ἀπαιτουμένας δυνάμεις. Πολλάκις καὶ σεῖς καὶ ἄλλαι ἐφημερίδες γράφετε περὶ προσώπων, ἐν οἷς καὶ περὶ τοῦ ἐμοῦ ἀσήμου προσώπου, κατὰ τρόπον δῆθεν μὲν σατυρίζοντα, πράγματι ὁμοῦ ὑπονομεύοντα, ἔστιν ὅτε μάλιστα ὑπονομεύοντα ἐν ἐπιγνώσει. Ὅσον ἀφορᾷ ἑμαυτὸν ἔχω τόσον θαυμασμὸν διὰ τὴν δημοσιογραφικὴν εὐφυΐαν, καὶ τόσον ἀναγνωρίζω τὸν ὑπὲρ τῆς κοινωνικῆς προόδου εὐεργετικὸν προσορισμὸν τῆς ἀληθοῦς σατύρας, ὥστε πρῶτος ἐγὼ θὰ ἠψφραίνομην ἐκ φαιδρολογήματος γραφομένου εἰς βάρως μου, ἀρκεῖ τὸ φαιδρολόγημα αὐτὸ νὰ ἔχῃ τὰ στοιχεῖα τῆς εὐφυΐας ἢ τῆς ὑγιῶς σατύρας.

Χθὲς ἀπεπειράθητε νὰ φαιδρολογήσητε εἰς βάρως μου ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἐμὴν συνηγορίαν ὑπὲρ παρ-

οχῆς δικαιώματος ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας. Πᾶς ὅστις εἶνε ἐνήμερος τῆς συγχρόνου διανοήσεως, γνωρίζει πολὺ καλὰ ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν θεωρεῖται πλέον ὡς ἰδιότροπὸς τις γνώμη ὀλίγων, ἀλλ' εἶνε τόσον ὠριμον, ὥστε κρούει τὰς πύλας πάσης πεπολιτισμένης νομοθεσίας. Αὐτὸ τὸ γνωρίζετε βεβαίως, διότι εἰσθε, δὲν ἀμφιβάλλω, ἐνήμερος τῆς συγχρόνου διανοήσεως, ἀλλὰ, ὑποθέτω, φρονεῖτε, ὅτι ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ ζήτημα ἐξακολουθεῖ νὰ μένῃ ἰδιότροπος γνώμη ὀλίγων.

Μολαταῦτα, ὡς εὐσυνείδητος χρονογράφος, ἐνήμερος τῆς συγχρόνου διανοήσεως, ἔχετε εὐθύνην ἐνόσφ δὲν ἀναγράφετε καὶ τὰ γεγονότα τῆς συγχρόνου διανοήσεως, τῆς ὁποίας τόσον ἀξιοθρηνητῶς μένει ἔξω ἡ πατρίς μας. Ἡ γυνὴ ἐν Ἑλλάδι εἶνε τὸ μᾶλλον τυραννοῦμενον, κατατροχόμενον καὶ καταδυναστευόμενον ὄν ἐν τῇ ὑψηλῷ, καὶ ὅταν τις συνηγορῇ ὑπὲρ τῆς προσηκούσης ἐκπαιδεύσεως αὐτῆς καὶ τῆς παροχῆς εἰς αὐτὴν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, δὲν εἶνε νοητὸν διατί νὰ ἐξεγείρῃ τὰς σατυρογραφικὰς τάσεις τοῦ ἐφημεριδογράφου. Ἄν σᾶς ἐνδιαφέρῃ ἡ κοινωνιολογία, θὰ ἔχετε βεβαίως ἀντιληφθῆ, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε μέρος τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ προβλήματος εἶνε μάλιστα μέρος τοῦ ἐργατικοῦ ζητήματος.

Ἄν κρίνω ἐκ τῆς σιωπῆς ἐν ἣ ἀντικατέρχεσθε τὰ ἄλλα ἔνδεκα ἄρθρα τοῦ ἐργατικοῦ προγράμματός μου, συμπεραίνω ὅτι τὰ ζητήματα ταῦτα δὲν σᾶς ἐνδιαφέρουν, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς ἐθεωρήσατε τὸ περὶ γυναικείας ψήφου ἄρθρον ὡς πρόσφορον ἀφετηρίαν φαιδρογραφίας, ὅπως πρὸ τινῶν ἐβδομάδων ἐθεωρήσατε ὡς πρόσφορον ἀφετηρίαν φαιδρογραφίας τὴν ὑπὲρ ἀκρεοφραγίας συνηγορίαν μου, ἧτις ἐπίσης ἀποτελεῖ μέρος τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ ζητήματος, ὡς δύνασθε νὰ βεβαιωθῆτε ἂν λάβητε τὸν κόπον νὰ ἐρευνήσητε.

Εἰς τὸ χθεσινὸν φαιδρολόγημά σας λέγετε περὶ ἐμοῦ τὰ ἑξῆς:

«Ὁ δὲξφορδιανὸς ὁμογενὴς (ὁτιδήποτε καὶ ἂν ἐνοητῆ ἀπονέμοντές μοι τὸν περίεργον τοῦτον τίτλον) ἀνετύπωσε κατὰ τὴν ἐντεῦθεν διέλευσίν του ἄρθρα του, λόγους κτλ. μεταξὺ δὲ ἄλλων καὶ τὸ ἐν εἶδει δωδεκαλόγου πρόγραμμά του «ἐπιδικώμενον, ὡς γράφει, ἀπὸ τοῦ 1885». Εἰς τὸν δωδεκάλογον δὲ φηγουράρουν ὑπ' ἀριθ. 6 τάδε: «δικαίωμα ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας ἐπὶ τῇ βάσει ὠρισμένης ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως.»

Ἐν πρώτοις ἡ φράσις καθ' ἣν ἀφίνεται νὰ ὑποθεθῆ ὅτι ἀναχωρήσας ἐξ Ἀγγλίας καὶ πορευόμενος πρὸς νότον διέτριψα καὶ ὀλίγας ἡμέρας ἐν Ἑλλάδι (αὐτὸ σημαίνει «διέλευσις») καὶ ὅτι κατὰ τὰς ὀλίγας ταύτας ἡμέρας ἔσπευσα νὰ συλλέξω περικοπὰς ἐκ τῶν ἔργων μου καὶ ἐκδόσω αὐτὰς εἰς βιβλίον, δὲν ἐλέγχει ἕκτακτον εὐλάβειαν πρὸς τὴν φαιδρογραφικὴν ἠθικὴν, οὔτε κἂν πρὸς τὴν χρονογραφικὴν ἀλήθειαν. Εἶμαι ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τὰς 25 Δεκεμβρίου 1909 καὶ διανοοῦμαι νὰ διατρίψω ἐφ' ἰκανόν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀρμοδίως ἤδη ἀγγελθὲν γεγονὸς ὅτι μετέφερα ἐξ Ὁξφόρδης τὴν ἐκδοσὶν τῆς ΕΡΕΥΝΗΣ εἰς Ἀθήνας.

Ἡ λέξις λοιπὸν «διέλευσις» εἶνε wide of the mark, ὡς λέγουν οἱ ἀγγλοὶ. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ ὅτι ἐξέδωκα βιβλίον ἀποτελούμενον ἀπὸ συλλογὴν περικοπῶν διαφόρων ἔργων μου, τοῦτο εἶνε ὀριστικῶς ἀναληθές, διότι τοιοῦτο τι ἐγὼ δὲν ἐπραξα, καὶ εἰς ὑμᾶς ἀπόκειται νὰ ἀποδείξητε, ἂν δύνασθε, τὸν ἰσχυρισμὸν σας. Δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ προβῶ εἰς τοιοῦτον μέτρον ἀφοῦ ἐκδίδω κατὰ μῆνα τὴν ΕΡΕΥΝΑΝ, δι' ἧς ἐπικοινωνῶ πρὸς τὸ Πανελλήνιον. Ἀλλὰ καὶ συλλογὴ οἶα ἡ περὶ ἧς ὁμιλεῖτε δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπος, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ πλεῖστα τῶν συγγραφῶν μου ἐξαντληθεῖσαι πρὸ πολλοῦ κατέστησαν δυσεύρετοι.

Δὲν πρόκειται ὁμοῦ περὶ τούτου. Ἐνταῦθα τονίζω μόνον τοῦτο, ὅτι ἐβεβαιώσατέ τι ὀριστικῶς ἀναληθές.»

Διατελῶ μὲθ' ὑπολήψεως

ΠΛΑΤΩΝ Ε. ΔΡΑΚΟΥΛΗΣ

ΑΛΙΚΗ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ.

Πᾶς Ἕλληνα θὰ δεξιωθῆ ἄσμενος τὰς βιογραφικὰς σημειώσεις γυναικὸς ἣν ἡ μὲν ἀγγλικὴ κοινωρία τάσσει μεταξὺ τῶν διαπρεπεστέρων ἐν τῇ συγχρόνῳ διανοήσει καὶ δράσει, ἡ δὲ ἑλληνικὴ οὐχὶ ἥττον τιμᾷ καὶ γεραίρει διὰ τὴν πρὸς τὸ γένος μας ἀγάπην τῆς καὶ διὰ τὸν ἐνθουσιασμόν τῆς ὑπὲρ τῆς Ἀνθρωπότητος.

Διὰ τὰς ὑπὲρ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος προσπάθειάς τῆς, ὀλίγιστα τῶν συγχρόνων γυναικῶν ἔχουσι κρείσσονα τῆς κυρίας Δρακούλη τίτλον ἐπὶ τὴν εὐγνωμοσύνην πάσης φιλελευθέρου καρδίας.

Ἡ κυρία Ἀλίκη ἔλκει τὸ γένος ἐξ ἀρχαίας καὶ πολλαχῶς διαπρειβάσης καὶ τιμηθείσης οἰκογενείας τῆς ἀγγλικῆς Κομητείας Cornwall, πατρόςθεν μὲν καταγομένη ἐκ τῶν Lambe, μητρόςθεν δὲ ἐκ τῶν Bennet.

Ἡ παράδοσις ὅτι Ἕλληνες ἀποικοὶ ἐν ἀρχαιοτάτῃ ἐποχῇ ἐγκατέστησαν ἐν Κορνβάλλῃ, παρέχει τὸ ἐνδόσιμον νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἀρχικῶς ἡ οἰκογένεια Λάμπε ἰδρύθη ὑπὸ Ἕλληνας.

Ὁ πατὴρ τῆς κυρίας Δρακούλη, Ἐρρίκος Λάμπε, ἦτο πρωτότοκος υἱὸς διακεκριμένου νομομαθοῦς, γεννηθεὶς ἐν Τρούρω, τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Κομητείας τῶν.

Ὁ πάππος τῆς οὗτος ἦν ὁ φημισθεὶς ὡς ἀρωγὸς φιλομαθῶν νέων, οἵτινες ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ μεγαλόδωρον χορηγίαν του ἐσπούδασαν καὶ διεκρίθησαν ἐν πάσαις ταῖς σφαίραις τοῦ ἀγγλικοῦ βίου.

Εἰς τούτων ὑπῆρξεν ὁ διάσημος ἐπίσκοπος Κολένσος, γενόμενος μέγας μαθηματικὸς καὶ ἀναδειχθεὶς ὁ πατὴρ τῆς ἀνωτέρας κριτικῆς τῶν Ἱερῶν Γραφῶν.

Γνωστὸς τυγχάνει ὁ κρότος ὃν ἤγειραν πρὸ τεσσαρακονταετίας τὰ κριτικὰ συγγράμματα τοῦ

Κολένσου, καὶ ἅπαντα τὸν θεολογικὸν κόσμον καίτοι τὰ ἐπιστημονικὰ τῶν συμπεράσματα τὴν σήμερον εἶνε γενικῶς παραδεδεγμένα.

Ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς ἐκστρατεῖαις κατὰ τοῦ Ζουλοῦ, ὁ Κολένσος ὑπῆρξε τόσῳ τελεσφόρος συνήγορος τῆς φυλῆς ταύτης, ὥστε μέχρι τοῦ θανάτου του οἱ Ζουλοῦ ἐθεώρουν αὐτὸν ὡς τὸν μόνον προστάτην τῶν.

Πολλοὶ ἄλλοι ὁμοίως ἀνεδείχθησαν χάριν εἰς μεγαλοφυᾶ ὑποστήριξιν τοῦ Λάμπε.

Εἰς τὴν κυριότητα τῆς οἰκογενείας ὑπάρχουν ἀπὸ παλαιῶν χρόνων ἔκτενεῖς γαῖαι καὶ μεταλλεῖα καολίνης, φημιζόμενα καθ' ὅλον τὸν κόσμον ὡς παράγοντα τὴν ἀρίστην ποιότητα πορσελάνης.

Τὰ μεταλλεῖα ταῦτα, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ Φοινίκων καὶ Ἑλλήνων, καὶ μαρτυρεῖται τοῦτο ἐκ τῶν καὶ νῦν σωζομένων ἰχνῶν τῆς ἀρχαιοτάτης ταύτης μεταλλευτικῆς ἐργασίας, ἣτις ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον, ἀνευ διακοπῆς, διεξαγομένη ἐν μεγίστῃ ἀκμῇ ὑπὸ τῶν κληρονόμων τῆς οἰκογενείας Λάμπε.

Ὁ Ἐρρίκος Λάμπε ἐξεπαιδεύθη ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Κανταβριγίας, γενόμενος διδάκτωρ τῆς Φιλολογίας καὶ φημισθεὶς καθ' ὅλον τὸν φοιτητικὸν βίον του διὰ τὰ καλλιτεχνικὰ ἀριστουργήματα ἐξ ὧν ἀπετέλεσε μοναδικὴν συλλογὴν.

Εὐθύς μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του ἐνυμφεύθη τὴν ἐπίσης ἐκ Κορνβάλλης Ἰωάνναν Βέννερ, ἣς ἡ οἰκογένεια ἀριθμεῖ οὐκ ὀλίγα μέλη διακριθέντα ἐν τῷ ἀγγλικῷ ναυτικῷ.

Ἡ κυρία Ἀλίκη γεννηθεῖσα ἐν Βρυξέλλαις εἶνε τὸ μόνον τέκνον του, ἀποθανόντος ἐν ἔτος μετὰ τὴν γέννησίν τῆς ἐν ἡλικίᾳ 33 ἐτῶν.

Ἡ νεαρὰ χήρα Λάμπε ἀφιέρωσεν ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν τοῦ θυγατρίου τῆς.

Τὰ πρῶτα 5 ἔτη τοῦ βίου τῆς ἡ Ἀλίκη διή-

νυσεν ἐν τῇ Βελγικῇ πρωτεύουσῃ, ἐνθα δὲν εἶχε συντρόφους τῆς παιδικῆς ἡλικίας της, εἰμὴ μόνον τὸ συνομήλικον θυγάτριον τῆς βαρωνίδος G.

Εἰς τὴν ἔλλειψιν ταύτην παιδικῶν συντρόφων ὁ βιογράφος τῆς κυρίας Δρακούλη Howard Williams ἀποδίδει τὴν μεγάλην στοργὴν τῆς μικρᾶς Ἀλίκης διὰ τὰ ὑπανθρώπινα ὄντα, ἰδίως τὰ πτηνὰ καὶ τὰ κατοικίδια ζῶα.

Ἐπάρχει περιγραφή αὐτῆς ἐν τῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς ἡλικίας της.

Ἦτο πολὺ εὐειδής καὶ αἱ ὀφθαλμοὶ της εἶχον χρῶμα τείνον πρὸς τὸ καστανόχρουν.

Διὰ τὴν εὐφυΐαν της καὶ τὴν κλασικὴν καλλονὴν της ἐπεκαλεῖτο «ὠραία ἑλληνόπαις».

Ἡ οἰκογένεια ἐπιστρέψασα εἰς Ἀγγλίαν, ἐγκατέστη εἰς Ἐβερτον ἐν τῇ παρὰ τὴν Λιβερπούλην ἑπαύλει της.

Ἐκεῖ ἡ Ἀλίκη ἐξηκολούθησε τὰς σπουδὰς της ὑπὸ τὴν φιλόσορον καὶ ἀγγρῦνον μέριμναν τῆς μητρὸς της, τελειοποιηθεῖσα ἰδίως εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ζωγραφικὴν.

Εἰς τὸν χαρακτήρα τῆς μητρὸς της ὀφείλει ἰδίως τὸν ἔρωτα ἐκεῖνον τῆς ἀληθείας, ὅστις διακρίνει τὴν βιογραφουμένην μέχρι σήμερον καὶ ὅστις ἀποτελεῖ τὸ θεμελιῶδες χαρακτηριστικόν της.

Ἐξαιρέσει τῆς μητρὸς της, ἡ ὁποία ἦτο γυνὴ ἀνεξαρτήτων φρονημάτων, πάντες οἱ λοιποὶ συγγενεῖς ἐπροθυμοποιοῦντο ν' ἀναθρέψωσι τὴν παιδίον συμφώνως πρὸς τὰς καθιερωμένας ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, ἀλλ' ὁ φύσει φιλέρρενος νοῦς τῆς νεανίδος κατέστησεν ἀδύνατον πᾶσαν ἀτύπειαν πρὸς περιορισμὸν τοῦ πνεύματός της εἰς τὰ ἀπλᾶ δόγματα τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας.

Ἀπεστόμονε πάντοτε τοὺς διδασκάλους της δι' ἀπροσδοκῆτων ἐρωτήσεων φερουσῶν αὐτοὺς εἰς κάποιαν ἀμηχανίαν.

Τὸ αἶσθημα, ὅπερ πρωτίστως ἐδέσποσε τῆς καρδίας της, εἶνε ἢ πρὸς τὰ ζῶα ἀγάπη καὶ ἢ ὑπὲρ αὐτῶν ἄμυνα, αἶτε μὴ ἐχόντων τὴν δύναμιν τῆς διεκδικήσεως τῶν δικαίων των.

Αὐτὸ τὸ αἶσθημα ἐρρῦθιμισε τὸν χαρακτήρα της παιδιόθεν, καὶ εἶνε αἶσθημα ὅπερ κατὰ τοὺς ἀρίστους παιδαγωγοὺς καὶ διδακτικολόγους, ἀντὶ νὰ συμπνίγεται ὁσάκις ἐκδηλοῦται ὑπὸ τῶν νεαρῶν τέκνων μας, ἔπρεπε νὰ ἐνθαρρύνεται καὶ καλλιεργῆται, διότι τὸ αἶσθημα τοῦτο καλῶς ἀναπτυσσόμενον καὶ ἐξελισσόμενον ἀποτελεῖ τὴν ρίζαν ὅλων τῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἀστικῶν ἀρετῶν.

Ὁ διαπρεπὴς ἱστοριογράφος Ἰούλιος Μισελέ, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ Oiseau εὐγλώττως τονίζει τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνισχύσεως τοῦ αἰσθηματος τούτου ἐν ταῖς καρδίαις τῶν παιδῶν.

Ὅντως ἡ ἀποσόβησις τῆς σκληρότητος εἶνε τὸ ἰδεῶδες πάσης θρησκείας καὶ φιλοσοφίας.

Ὁ νεανικὸς χαρακτήρ τῆς Ἀλίκης Λάμπε

διεμορφώθη οὕτω θαυμασίως, ὑπὸ τὴν ἐπιθρηϊαν τοῦ θείου τούτου αἰσθηματος, ὥστε ἡ νεᾶνις ἐφείλκυσσε τὸν σεβασμὸν ἀπάντων.

Γεγονός, ὅπερ ἔμελλε νὰ προσθέσῃ νέα στοιχεῖα εἰς τὸν χαρακτήρα τῆς δεποινίδος Λάμπε, ὑπῆρξεν ὁ αἰφνίδιος θάνατος τῆς μητρὸς της, συνεπεία τοῦ ὁποίου ἡ νεᾶνις εὐρέθη μόνη ἐν τῷ κόσμῳ μὲ βαρείας εὐθύνας, καὶ μὲ φορτίον μεγάλης περιουσίας, ἧς ἡ διοίκησις ἀνέπτυξε τὴν ὀργανωτικὴν ἰδιοφυΐαν, ἧτις τὴν χαρακτηρίζει μέχρι σήμερον.

Οὐχ ἦττον μορφωτικὴ ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις τοῦ δεινοῦ ἄλγους ἐπὶ τῇ στερήσει τόσον ἀφωσιωμένης μητρὸς, διότι ἦτο πλήγμα οὐδ' ἄλλην τὴν δριμύτητα μόνη αὐτὴ ἠδύνατο νὰ αἰσθανθῇ.

Ἐν τούτοις πολλαχόθεν, ὑψηλοὶ τε καὶ ταπεινοί, πάσης τάξεως ἄνθρωποι καὶ δι' ἀπὸ μακρυνῶν ἀποστάσεων, ἤλθον ἐπίτηδες νὰ μετασχωσι τοῦ ἄλγους τῆς ἡρώιδος μας, καὶ νὰ ἀποτίσωσι φόρον σεβασμοῦ εἰς τὴν μεταστᾶσαν, καὶ θαυμασμοῦ εἰς τὴν ὀρφανισθεῖσαν.

Δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος, διε ὁ πρῶτος μνηστὴρ ἐνεφανίσθη, νέος ὑψηλῆς περιωπῆς καὶ μυθώδους πλούτου.

Μεθ' ὅλην τὴν ἐπιμονὴν τοῦ ἡ μὲς Λάμπε ἀποφασιστικῶς ἀπέρριψε τὴν αἴτησιν, ὁμοίαν δὲ τύχην ἔσχον καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐμφανισθέντες, εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, μέχρις οὐ ἡ νεᾶνις ἀπεφάσισε νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὸ Λονδίνον μετὰ τῶν κηδεμόνων καὶ ἐπιτρόπων της, οἵτινες τὴν εἰσήγαγον εἰς τὸν πολυσχιδῆ βίον τῆς βρεττανικῆς πρωτεύουσῃς.

Βραδύτερον ἐπροτίμησε νὰ συμβιώσῃ μὲ συγγενῆ τινὰ αὐτῆς κυρίαν, πρώτην εξαδέλφην τοῦ λόρδου Βύρωνος, μεθ' ἧς συνεδέθη διὰ δεσμῶν μεγάλης ἀγάπης, 7 ὅλα ἔτη συμβιώσασα μετ' αὐτῆς.

Ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ ἐστία συνεκεντροῦντο οἱ κορυφαῖοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, τοῦτο δὲ εἶνε ἀξιοσημείωτον γεγονός, διότι ἐξήσκησε μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς δεποινίδος Ἀλίκης.

Οἱ στενότεροι συγγενεῖς καὶ θαμῶνες τοῦ μεγάρου ἦσαν ἀξιωματικοὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ, ὧν αἱ διηγήσεις ἐξ ἀπωτάτων χωρῶν καὶ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐγοήτεον αὐτήν.

Ἀξιοσημείωτος εἶνε μία περίπτωσις ὡς ἀποδείξει τῆς ψυχραιμίας καὶ τῆς ἐτοιμότητος τῆς Ἀλίκης.

Κατὰ τινὰ ἐν οἰκογενειακῷ κύκλῳ θεατρικὴν παράστασιν, τὰ Χριστούγεννα, ἐξερράγη πυρκαϊὰ ἧς θῦμα, ὀλίγου δεῖν, ἐγένετο μία ὑπηρέτρια ἂν μὴ, δι' ἀστραπιαίας ταχύτητος καὶ δι' ἀτρομῆτου θάρρους ἡ Ἀλίκη ἐκόμιζεν ἀπὸ τοῦ παρακείμενου δωματίου πελώριον στρῶμα πλήρες πετρῶν, δι' οὗ, ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ, περιστύλιξε τὴν νέαν μὲ ὄλας τὰς φλόγας της, ὡς οὕτω καὶ ἀπέσβεσεν.

Ἡ οικογένεια μετ' οὐ πολὺ ἐξῆλθεν εἰς περιήγῃσιν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην καὶ ἰδίως διέτριψεν ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἑλβετία καὶ Γερμανία, συνάψασα φιλίας μετὰ τῶν κρατίστων οικογενειῶν.

Αἱ φίλαι αὗται ἔφερον νέας αἰτήσεις γάμου, ἃς ὁμως ἡ ἡμετέρα ἠρωὶς πάλιν ἀνευδότης ἀπέρριψε πάσας.

Ἐν τούτοις οἱ ἐν Ἀγγλία συγγενεῖς καὶ φίλοι ἐπόθουν τὴν ἐπιστροφὴν τῆς οικογενείας, ἥτις ἐνδοῦσα ἐπανῆλθε καὶ ἐγκατεστάθη ἐφ' ἰκανὸν χρόνον εἰς τὴν ἐν Κορυβαλλῆ ἑπαυλὴν της, ἔνθα πάλιν συνεκεντροῦντο οἱ ἀρίστοι ἀντικρόσωποι τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς κινήσεως, φιλοξενούμενοι περιοδικῶς ὑπὸ τῆς οικογενείας.

Ἐνταῦθα ὁ βιογράφος ἀναφέρει περιεργότατον ναυτικὸν τύπον, θεῖον τῆς Ἀλίκης, ὅστις, πλοίαρχος ὢν θωρηκτοῦ, ἐσυνήθιζε νὰ συγκρατῆ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἀνεπιᾶς του ἐπὶ μῆνας ὅλους, ἀφηγούμενος τὰ ἐπεισόδια τοῦ βίου του καὶ τοὺς κινδύνους, οὓς ἀντιμετώπισε ταξειδεύων εἰς τὰς κινεζικὰς θαλάσσας.

Μία ὥραία ζωγραφία τῆς κυρίας Ἀλίκης δεικνύει αὐτὴν περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔχουσαν ἀφθονον καστανόχρουν κόμην καὶ ὀφθαλμοὺς βαθέως γλαυκοὺς ἐν γένει δὲ ἔκφρασιν προσώπου ἀκτινοβολοῦντος νοημοσύνης, εὐαισθησίαν καὶ γλυκύτητα.

Παρομοίαν δὲ φυσιογνωμίαν δεικνύει καὶ ἡ πρόσφατος φωτογραφία, ἣν ἀναπαριστῶμεν ἀνωτέρω.

Ἡ συνάφεια αὐτῆς μετὰ τῶν ἐκλεκτοτέρων κύκλων τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοῦ ἐξηκολούθησεν ἀδιάπτωτος ἡ δὲ περικαλλὴς αὐτῆς ἑπαυλις παρὰ τὸν Τάμεσιν, εἰς ἀπόστασιν 20 λεπτῶν ἀπὸ τὸ Λονδῖνον, ὑπῆρξε πάντοτε τὸ κέντρον τῆς συναντήσεως τῶν ἀρίστων διανοιῶν.

Ἄλλ' ἡ πεῖρα της ἐπλουτίσθη καὶ διὰ περιήγῃσεως καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην.

Ἐξ ὅλων τῶν περιήγῃσεών της ἀπεταμίευσεν εἰς ὀγκώδη ἡμερολόγια, τακτικῶς τηρούμενα, μέγαν πλοῦτον παρατηρήσεων καὶ ἐντυπώσεων κοινωνιολογικοῦ καὶ ἀνθρωπολογικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Τὰ ἡμερολόγια της πράγματι ἀποτελοῦσι πολὺτιμα χειρόγραφα βροίθοντα σκέψεων, κρίσεων καὶ περιγραφῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἐκ τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Κίνας, ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἰνδίας.

Τὸ ἐκ Δανίας ἡμερολόγιον περιέχει ἀφθονίαν πρακτικῶν λεπτομερειῶν περὶ τῆς ἐκεῖ γεωργικῆς ἀναπτύξεως, καὶ ἀναφέρει τὴν ἐν Κολεγχάγη πρῶτην συνάντησιν αὐτῆς μετὰ τῆς τότε πριγκηπίσσης Ἀλεξάνδρας, νῦν βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας, συνεπεία κρίσεως τῆς κυρίας Ἀλίκης περὶ ἐνὸς δράματος παιζομένου τότε ἐν τῇ δανικῇ πρωτεύουσῃ. Σφόδρα ἐλκύουσι πάντοτε αὐτὴν τὰ δράματα, ἅτινα ἔχουσι κοινωνικὸν σκοπὸν, δι' ἃ ἔχει γράψει διδακτικωτάτας κρίσεις μῆπω δημοσιευθείσας.

Τὰ ἐκ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ περιήγῃσεών της χειρόγραφα εἶνε ἔξοχα διὰ τὴν βαθύτητα μετ' ἧς ἐρευνᾷ τὴν αἰγυπτιακὴν ἀρχαιότητα.

Ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ ἡμερολογίῳ της ποιεῖται καὶ μίαν ἀφήγῃσιν, καθ' ἣν αἱ παρατηρήσεις της πρὸς ἓνα σφαγέα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκίνησαν αὐτὸν εἰς ἀκατάσχετα δάκρυα ἐπὶ τῷ ἐπονειδίστῳ ἐπαγγέλματι αὐτοῦ.

Ἐκατοντάδα σελίδων πληροῦσιν αἱ γραφικαὶ καὶ ἐμβριθεῖς παρατηρήσεις της περὶ τῶν πυραμίδων, ἃς ὀνομάζει «γιγάντια μνημεῖα δεσποτικῆς ἰδιοτροπίας, ἀλαζονείας καὶ ἀπανθρώπου τυραννίας μυριάδων δούλων».

Πᾶν εἶδος ἀπανθρωπίας ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν λοιπὴν οἰκουμένην κεντηριάζεται ἐν τοῖς ἡμερολογίοις τούτοις μετὰ ἀξιοθαυμάστου αὐστηρότητος καὶ δυνάμεως.

Ἦτο λίαν φυσικόν, ὅτι προέκυψεν ὡς ἔργον τῶν χειρῶν της ὁ νῦν περιώνυμος καὶ ἰσχυρότατος «Ἀνθρωπιστικὸς Σύνδεσμος» ἰδρυθεὶς ἐν τῇ ἐν Λονδίνῳ οἰκίᾳ της πρὸ εἰκοσαετίας, καὶ ἀριθμῶν μεταξὺ τῶν μελῶν του τὰ δημιουργητικώτατα καὶ ἀναμορφωτικώτατα πνεύματα τῆς ἐποχῆς μας.

(Ἔπεται συνέχεια).

Εἶνε ἀξιοσημείωτον ὅτι καὶ τὰ ζῶα αἰσθάνονται τὴν παρουσίαν πνευμάτων, ἐνῶ οἱ τυχόν παρόντες ἄνθρωποι οὐδόλως ἀντιλαμβάνονται τοῦτο! Πλεῖστα περὶ τούτου ἀναφέρονται καθ' ἡμᾶς παραδείγματα. Τοιοῦτον παράδειγμα εὐρίσκομεν ἐν τῇ Ὀμήρου Ὀδυσσεΐᾳ (Π, 154-163) περὶ τῶν κυνῶν τοῦ Εὐμαίου, ὅτε ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ἐπανέλθῃ ἐκ τοῦ ἀνὰ τὴν Πύλον καὶ Σπάρτην ταξειδίου του καὶ εὗρεν, ἄγνωστον εἰσέτι, τὸν Ὀδυσσεῖα παρ' Εὐμαίῳ. Καθ' ἣν δὲ στιγμήν ὁ Εὐμαῖος ἀπέρχεται εἰς τὴν πόλιν σταλεὶς παρὰ τοῦ Τηλεμάχου, ἵνα εἰδοποιήσῃ τὴν Πηνελόπην περὶ τῆς ἐπανόδου του, ἐπιφαίνεται ἡ Ἀθηναῖα ἵνα συμβουλεύσῃ τὸν Ὀδυσσεῖα ὅπως φανερώσῃ ἑαυτὸν εἰς τὸν Τηλέμαχον. Ὁ ποιητὴς λοιπόν, εἴτε ἀντιπροσωπεύων τὴν περὶ δραματοποιήσεως τῶν πνευμάτων πίστιν τῆς ἐποχῆς του, εἴτε ἐξ ἰδίας διαισθήσεως ἢ ἐμπνεύσεως ἢ σκέψεως, λέγει τὰ ἑξῆς:

«Ταῦτα εἰπὼν (ὁ Τηλέμαχος) ἀπέστειλε τὸν χοιροβοσκόν· οὗτος ἔλαβε τὰ σανδάλιά του, τὰ ἔδεσεν εἰς τοὺς πόδας του καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὴν πόλιν. Δὲν ἀφῆκεν ὁμως τὴν καλύβην χωρὶς νὰ τὸν ἴδῃ ἡ Ἀθηναῖα, ἥτις ἀμέσως ἐπλησίασε λαβοῦσα τὴν μορφήν ὡραίας γυναικός, μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐπιτηδείας εἰς ἔξαισίας ἐργασίας. Ὁ Τηλέμαχος δὲν ὑπώπιενσε τὴν παρουσίαν της, διότι οἱ θεοὶ δὲν φανερόντο εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους· ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ κύνες εἶδον τὴν θεάν. Οἱ κύνες δὲν ὑλάκησαν, ἀλλὰ κλαυθμηρίζοντες, ἐκ τοῦ φόβου, ἔφυγον εἰς τὸ βάθος τῆς καλύβης».

Η ΔΙΑΙΤΑ ΚΑΙ Η ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΣ.

Τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον γεγονός, τὸ σχετιζόμενον πρὸς τὰς τελευταίας προόδους τῆς ἐπιστήμης, εἶναι ἡ ὁσημέραι ἀξαναομένη προσοχή πρὸς τὰ προβλήματα τὰ ἀφορῶντα τὴν εὐτυχίαν καὶ τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ τῶν ἀφορῶντων τὴν ἀνθρωπότητα προβλημάτων τὸ μᾶλλον περισπούδαστον ἴσως εἶνε τὸ τῆς μακροβιότητος. Εἰς αὐτὸ συνεκέντρωσαν τὴν προσοχὴν τῶν πολλοὶ σπουδαῖοι ἐπιστήμονες, καὶ συμφωνοῦσιν ὅτι ἡ πρὸς τὴν μακροβιότητα ὁδὸς διέρχεται διὰ τοῦ στομάχου. Σοβαροὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀρχίζουν ν' ἀναγνωρίζωσιν ὅτι ἕκαστος εἶνε ὅ,τι τρώγει καὶ πίνει. Ἡ τροφή χαρακτηρίζει τὸν ἀνθρώπον. Οἱ πολλοὶ τρώγουσιν ὅ,τι τύχη, ὅ,τι τοῖς ἀρέσκει ἢ ὅ,τι συνείδισαν ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, χωρὶς ἰδιαιτέρως νὰ ἐξετάζωσι τὴν ὑγιεινότητα τῆς τροφῆς, ποῖαι αἱ ἀληθεῖς ἀνάγκαι τοῦ σώματος, καὶ πῶς καλλίτερον δύναται νὰ θεραπευθῶσιν. Ἐσχάτως ὁμως οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν ν' ἀκροθύνωσι πρὸς αὐτοὺς ἐρωτήσεις ὑψίστης σημασίας: Τίς εἶνε ἡ ὑγιεινὴ διαίτα; Ποία τροφή δύναται περισσότερο νὰ προσπορίσῃ πνευματικὸν καὶ σωματικὸν σθένος; Ποῖαι οὐσίαι εἶνε μᾶλλον πρόσφοροι πρὸς παραγωγὴν ἰσχυρῶν καὶ στερεῶν μυῶν, καθαροῦ αἵματος, ἐνεργοῦ καὶ ἰσορροποῦ ἐγκεφάλου καὶ νεύρων; Ἐνὶ λόγῳ, τί πρέπει νὰ τρώγωμεν ἵνα ζήσωμεν μακρὸν βίον; Ἡ ἀπάντησις δι' ὀλίγους ὑπῆρξεν ἱκανοποιητικὴ. Ἡ ἰατρικὴ διαίτα, κατὰ τὴν ὁμολογίαν καὶ αὐτῶν τῶν ἰατρῶν, δὲν ὀδηγεῖ εἰς εὐάρεστα ἀποτελέσματα, διότι εἶνε κυρίως καὶ καθ' ὅλου πειραματικῆς φύσεως, οὐχὶ δὲ ἐπιστημονικῆς, καθ' ὃ βασιζομένη ἐπὶ ἀτελῶν καὶ ἀκαταλλήλων παρατηρήσεων, καὶ ἀφαιρέσει ἄλλως εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων. Ἡδὴ ὁμως γενικῶς ἀναγνωρίζεται ἡ σπουδαιότης τῆς τροφῆς, καὶ πρὸς τοῦτο ἔχει στραφῆ ἡ προσοχή τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου.

Χημικαὶ ἐρευνᾶν καὶ πολυπληθῆ πειράματα ἔδωκαν συμπεράσματα χαρακτηριστικὰ καίτοι δὲ ἡ τοιαύτη ἀντίληψις περὶ τῆς ἀξίας τῆς τροφῆς δὲν ἐγένετο ἀκόμη καὶ ἐμπράκτως ἀποδεκτὴ, ὁμως τὸ ζήτημα, χάριν εἰς τὴν ἐπίμονον ἐργασίαν εὐγενοῦς κύκλου ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εἰσῆλθεν εἰς ἐρευνᾶν ἥτις μᾶς ἀποκαλύπτει, ὅτι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ παραταθῆ πέραν τῶν τριῶν γενεῶν, καὶ ὅτι ἑκατὸν ἐτῶν ὠφέλιμος ὑπαρξίς δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς χίμαιρα.

Μετὰ τὸν Karl, πολλοὶ εἶνε οἱ ἐπιφανεῖς ἰατροὶ ἐν Γερμανίᾳ οἱ ἀσχολούμενοι περὶ τὸ πρόβλημα τῆς μακροβιότητος, οἱοὶ ὁ N. Zuntz, ὁ A. Loewy, ὁ ἐν Βιέννῃ διαμένων C. von Noorden. Ἐν Ἰταλίᾳ δύο ὑπερέχουσι πάντων ὧν ὁ εἰς ὁ ἐν Τορίνῳ Angelo Mosso, ὅστις ἠρεύνησε τὴν ἐν τῷ σώματι παραγωγὴν δηλητηρίων συνεπεία τῆς ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν μυῶν ἐπιδράσεως. Τὰ δηλητηρία ταῦτα, ἀπερ καλοῦνται «τοξίνοι κοπώσεως», εὐρίσκονται ἐν ἀμέσῳ σχέσει πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς διατροφῆς. Τοῦτο ἀποδεικνύται διὰ τοῦ γεγονότος ὅτι τροφαὶ τινες παράγουσι μὲς ἰσχυροῦς καὶ ἀντέχοντες περισσότερο μυῶν παραχθέντων δι' ἄλλων τροφῶν, καὶ ἐπομένως καθιστῶσι τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμὸν ἱκανὸν πρὸς μακροτέραν συνεχῆ ἐργασίαν. Αἱ ἀπλούστεραι τροφαί, εἴτε ἐκ κρέατος, εἴτε ἐξ ὀσπρίων, καρπῶν, καὶ τῶν ὁμοίων, εἶνε θρεπτικώτεραι καὶ καταλληλότεραι διὰ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα παρά τροφαὶ λιπαραὶ καὶ κερυκευμέναι. Ὁ ἔτερος εἶνε ὁ ἐν Βενετίᾳ ἐγκατεστημένος ἰατρός Ernest van Someren, ὅστις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐπαθε σοβαρὰν προσβολὴν τῆς ὑγείας αὐτοῦ συνεπεία ἀτονίας τῶν πεπτικῶν τοῦ ὀργάνου. Ἐν τῇ κρισίμῳ ταύτῃ στιγμῇ ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ ἐπίσης ἐν Βενετίᾳ ἰδιωτεύοντος Ἀμερικανοῦ κ. Horace Fletcher, ὅστις τῷ διηγήθη ὅτι, δεινῶς οὗτος πάσχων ἐκ βλάβης τοῦ πεπτικοῦ συστήματος, ἐσώθη ἐκ βεβαίου θανάτου, καὶ

ἀνέκτησε τὴν ὑγείαν καὶ τὸ σθένος αὐτοῦ συνειθίσας νὰ μασσᾷ καλῶς τὴν τροφήν, στερεὰν καὶ ὑγράν, προσέχων οὐχὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὥσει μηχανικὴν ἐνέργειαν τῆς μασήσεως, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐξ αὐτῆς τῆς τροφῆς τέρψιν. Ὁ Someren ἔδοκίμασε τὴν μέθοδον ταύτην καὶ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἐπέτυχε πλήρη ἀποκατάστασιν τῶν πεπτικῶν αὐτοῦ λειτουργιῶν, τονώσασαν ἐξαιρετικῶς τὴν ὑγείαν του. Ἐκτοτε ἐπεδόθη μετὰ ζήσεως εἰς τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος, ὅτε δὲ τῷ 1901 καὶ οὗτος καὶ ὁ Fletcher συνέπεσε νὰ παραστῶσι κατὰ τὸ Ἰατρικὸν Βρετανικὸν Συνέδριον, παρακληθέντες ὑπεβλήθησαν εἰς ἐξέτασιν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Κανταβρυγίας ὑπὸ τοῦ κοσμητοροῦ κ. Foster, καὶ εὐρέθησαν ἀμφοτέροι ἐν ἐξαιρετικῇ ὑγείᾳ. Μετὰ βραχὺν ὁμως χρόνον ἀμφοτέροι ἠσθένησαν, βαρύτερα δὲ ὁ κ. Fletcher δι' ὃ καὶ ὑπεβλήθη ἐν Yale τῆς Ἀμερικῆς εἰς θεραπείαν, ἔχουσαν ἅμα καὶ χαρακτηρὰ πειραματικῆς ἐρεῦνης, τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν καθηγητῶν Chittenden καὶ Mendel. Τὸ πείραμα ἔδειξεν ὅτι ἐχρησε διορθώσεως μία ἰδέα τοῦ Voit. Ὁ Voit, μετ' ἐπισταμένην ἐρευνᾶν, ἐγνωμάτευσεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος κατὰ μέσον ὄρον ἔχει ἀνάγκην καθ' ἑκάστην ποσότητός τινος πρωτεΐνης — πρωτίστου στοιχείου ἐν τροφαῖς, οἷον τὸ κρέας, οἱ ἰχθύς, τὰ ὠά, τὰ κάρνα, ὁ τυρὸς, τὸ γάλα — περίπου ἑκατὸν δέκα ὄκτω γραμμαρίων. Τὰ ἐν Yale ὁμως πειράματα ἀπέδειξαν ὅτι ἔλασον τοῦ ἡμίσεως τοῦ ποσοῦ τούτου — περὶ τὰ πενήκοντα γραμμάρια — κατὰ μέσον ὄρον, εἶναι ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον εἰς τὸν ἀνθρώπον, περισσότερο δὲ εἶνε επικίνδυνον διότι τὰ πεπτικὰ ὄργανα ὑποβάλλονται εἰς ἐπίπονον ἐργασίαν, κατεργαζόμενα ὑπερβολικὸν ὄγκον τροφῆς. Πεντήκοντα γραμμάρια πρωτεΐνης ὑπολογίζεται ὅτι περιέχονται εἰς ἑννέα καὶ ἡμίσειαν οὐγγίαν ἀπάχου κρέατος, ἢ ἰχθύος ἢ ὀλιγωτέρου τυροῦ, ἢ εἰς ἑπτὰ ὠά, ἢ εἰς εἴκοσι καὶ ἑπτὰ οὐγγίας ἄρτου λευκοῦ. Τὸ ποσὸν τοῦτο τῆς ἀναγκαιούσης πρωτεΐνης δύναται τις νὰ τὸ πορισθῆ οὐχὶ μόνον ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τροφῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ πλειοτέρων κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς περιεκτικότητος ἑκάστης.

Τὸ τελικὸν συμπέρασμα τῶν ἐν Yale πειραμάτων εἶνε, ὅτι ἡ πολυφαγία, πρὸ πάντων λιπαρῶν οὐσιῶν ὡς τὸ κρέας, εἶνε ἡ καταστρεπτικώτερα ἐθνικὴ νόσος τῶν Ἀμερικανῶν, μόνη δὲ ἡ λιτὴ διαίτα ἀγεῖ εἰς μακροβιότητα. Ὁ Ἀμερικανὸς Kellogg ἠσχολήθη εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς αὐτοδηλητηριάσεως τοῦ σώματος διὰ τῶν τοξινῶν ἢ δηλητηρίων, τῶν προερχομένων διὰ τῆς ἐνεργείας πολλῶν ὀργάνων τοῦ σώματος, ὡς ἐπίσης διὰ τῆς ζυμώσεως καὶ σήψεως τῶν τροφῶν ἐν τῷ κατωτάτῳ ἐντέρω. Μεταξὺ ἄλλων Ἀμερικανῶν ἐπιστημόνων, ἀσχοληθέντων εἰς τὸ αὐτὸ ζήτημα, ἀξιοσημείωτος διὰ τὰ πειράματά του εἶνε ὁ ἰατρός W. B. Canon. Διὰ τῶν ἀκτίνων τοῦ Ῥαϊντγκεν παρηκολούθησε τὴν ὄλην λειτουργίαν τῆς πέψεως εἰς γαλᾶς, παρετήρησε δ' ὅτι τὰ διάφορα ψυχικὰ πάθη, ὡς ἡ ὀργή, ὁ φόβος, ἔχουσι βλαβεράν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν πεπτικῶν ὑγρῶν καὶ λειτουργιῶν. Ἐντεῦθεν εἶνε εὐεξηγήτητον διατί οἱ εὐθυμοὶ, λογικοὶ καὶ ἡρεμοὶ εὐρίσκονται ἐν πλήρει ὑγείᾳ, οἱ δὲ δξύθυμοι, δύστροποι καὶ ἰδιότροποι ὑπόκεινται εὐχερῶς εἰς δυσπερίαν ἀξάνουσαν οὕτω τὰ προκαλέσαντα αὐτὴν πάθη. Ὅμοια πειράματα ἔκαμεν ἐπὶ κυνῶν ἐν Πιτρούπολει ὁ Ῥώσος ἰατρός Πάβλοβ, ἀνευ ζωοτομίας. Οἱ πειραματιζόμενοι ἰατροὶ κατὰ διαλείμματα παρηνώχλων τὰ ζῶα, καὶ εἰς ἑκάστην παρενόχλησιν παρετηρεῖτο ὅτι ἡ ἐκκρίσις τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἔπαυεν ἢ ἠλαττοῦτο, ἀλλοιουμένης ἅμα ἐπὶ τὰ χεῖρω τῆς ποιότητος τοῦ ὑγροῦ. Συνιστᾶται ἐπομένως ὡς σπουδαιότατον διὰ τὴν μακροβιότητα, νὰ εἶνε τις εὐθυμος, καὶ ν' ἀπέχῃ φαγητοῦ ὅταν εὐρίσκειται ἐν διαταράξει, νὰ μὴ τρώγῃ εἰμὴ τὰ ἐδέσματα ἐκεῖνα εἰς ὅσα αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν, καὶ νὰ διατηρῆ ὡς οἷον τε ἀδιατάρακτον τὴν γαλήνην αὐτοῦ.

ΤΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΟΥ.

(συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 26).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ὁ κοινωνικὸς νόμος.

Κεφαλαιοῦχοι κατὰ κεφαλαιούχων. — Παραγωγεῖς καὶ καταναλωταί. — Πᾶν ὅ,τι ἐξοδεύει ὁ κεφαλαιοῦχος τὸ πληρόντι ὁ ἐργάτης. — «Ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω».

Τὸ σημερινὸν σύστημα ἐπιτρέπει νὰ ὑπάρχουν παντοῖοι μεσάζοντες μεταξὺ τοῦ παραγωγέως καὶ τοῦ καταναλωτοῦ. Ὁ καταναλωτὴς πληρόντι ὀλόκληρον τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος ὅπερ καταναλίσκει ἄλλ' ὁ παραγωγεὺς τοῦ πράγματος τούτου δὲν λαμβάνει εἰμὴ ἐλάχιστον μέρος τῆς πληρωμῆς. Τὸ ὑπόλοιπον κρατοῦσιν οἱ παντοῖοι μεσάζοντες. Πολλάκις ὁ κεφαλαιοῦχος ἀποκλείει τοὺς μεσάζοντας, λαμβάνων αὐτὸς τὸ ὑπόλοιπον τῆς πληρωμῆς, διὰ τῆς ἐξῆς μεθόδου: Πωλεῖ τὰ εἶδη, ἅτινα παράγον οἱ ἐργάται του, εἰς τιμὴν μικροτέραν τῆς πραγματικῆς, ὥστε ὁ καταναλωτὴς ὠφελεῖται κατὰ τι καταναλίσκων τὰ ὑπὸ τοῦ κεφαλαιούχου προσφερόμενα εἶδη. Ὅσάκις εἶδος τι εἶνε καταπληκτικῶς εὐθηνὸν δυνάμει νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ διαφορὰ τὴν ὁποίαν οἰκονομοῦμεν ἀγοράζοντας αὐτὸ εἶνε δωροδοκία ἐρχομένη ἀπὸ τοὺς κεφαλαιούχους, οἵτινες προσπαθοῦν νὰ βάλουν κάτω τοὺς μεσάζοντας, δηλαδὴ ν' ἀφανίσουν ἄλλους κεφαλαιούχους. Τοῦτο εἶναι μία ἐκ τῶν μεθόδων δι' ὧν οἱ κεφαλαιοῦχοι συναγωνίζονται πρὸς ἀλλήλους. Συναγωνίζονται περὶ τοῦ ἐκμεταλλεύματος¹ ὅπερ σφετερίζονται ἀπὸ τοὺς παραγωγεῖς καὶ διὰ τῆς εἰρημένης μεθόδου καθιστῶσι τὸν καταναλωτὴν συνένοχον τοῦ σφετερισμοῦ. Τὸ δῶρον ὅπερ προσφέρουν εἰς τὸν καταναλωτὴν πηγάζει ἀπὸ τοὺς μόχθους τῶν ἐργατῶν, οἵτινες ἐπομένως τὸ στεροῦνται. Τὸ τοιοῦτον καταφαίνεται σαφέστερον ἐν Ἀγγλίᾳ ἐνθα τὰ πυρεῖα πωλοῦνται λίαν εὐθηνά, ἐνῶ οἱ κατασκευασταὶ τῶν πεινοῦν. Μεσάζοντες μεταξὺ τοῦ καταναλωτοῦ καὶ παραγωγέως βεβαίως εἶναι ἀναγκαῖοι εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀλλ' οἱ ὑπάρχοντες σήμερον εἶνε εἰς τὸ ἕπακρον πολλοὶ καὶ ὠφελοῦνται πολὺ περισσότερον ἢ ὅσον ἀξίζει ἡ ἐργασία των. Ἐχομεν λεγεῶνας περιττῶν πρακτόρων, διανομέων, ὁμολογιούχων, μετόχων πάσης κατηγορίας, γραμματέων, ὑπογραμματέων, γραφέων, προσκεκολλημένων, ἀκολούθων, λακέδων καὶ καθεξῆς. Ὅπως γίνῃ ἡ ἀναγκαῖα μεσολάβησις μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως θὰ ἔφθανε τὸ ἐν χιλιοστόν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνθρώπων τούτων οἵτινες ἐπομένως, ὡς ἐκτελοῦντες ἀχρηστον ἐργασίαν, τρέφονται καὶ συντηροῦνται δαπάναις τῶν παραγωγέων τοῦ πλούτου. Οἱ περιττοὶ μεσάζοντες χρησιμεύουν... εἰς τοὺς κεφαλαιούχους καὶ

πληρόνονται... ἀπὸ τοὺς ἐργάτας, διότι τὰ χρήματα ἅτινα τοῖς δίδουν οἱ κεφαλαιοῦχοι προέρχονται ἀπὸ ἐκμετάλλευσμα.

Ὑπάρχει μία ἐσφαλμένη ἰδέα ὅτι οἱ πλούσιοι ἐξοδεύοντες χρήματα διὰ τοῦ πολυτελοῦς βίου των ὠφελοῦν τὸ ἐμπόριον καὶ παρέχουν πόρον ζωῆς εἰς ἐργάτας. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ παραγωγεῖς τῶν εἰδῶν τῆς πολυτελείας κερδίζουν κατὰ τι, ἀλλ' αὐτὸ τὸ κατὰ τι ζημιοῦνται οἱ παράγοντες τὰ χρήσιμα εἶδη. Ὅπως καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐξοδα τῶν πλουσίων οὕτω καὶ τὰ περιττά των ἐξοδα τὰ πληρόνουν οἱ ἐργάται. Εἶναι γενικὸς κανὼν (ὃν ὁ ἐργάτης πρέπει νὰ ἐνθυμῆται) ὅτι: Πᾶν ὅ,τι ἐξοδεύει ὁ κεφαλαιοῦχος προέρχεται ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ ἐργάτου. Θὰ εἴπη τις ἴσως ὅτι εἶνε καλῆτερα νὰ ἐξοδεύηται τὸ χρῆμα παρὰ νὰ μένη νεκρὸν εἰς τὰ βυλάκια τοῦ κεφαλαιούχου. Οὐδέποτε ὁ κεφαλαιοῦχος ἀφίνει τὸ χρῆμα νεκρὸν. Τὸ ἐξοδεύει διὰ νὰ τὸ πολλαπλασιάσῃ. Κεφαλαιοῦχος τις ἤμπορεῖ νὰ μὴ ἔχη λεπτὸν εἰς τὰς χεῖρας του, ἀλλὰ γνωρίζει ὅτι ὅπου καὶ ἂν εἶνε θὰ ἔλθῃ ἠδύσημον. Καὶ ὅταν χαρίζῃ ἀκόμα, αὐτὸ σκοπεύει. Ὅστε εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον διὰ τὸ ἀληθὲς συμφέρον τῆς κοινωνίας ἂν τὰ χρήματα τοῦ κεφαλαιούχου κυκλοφοροῦν ἢ ὄχι. Τοῦ κεφαλαιούχου συμφέρον εἶνε νὰ κυκλοφοροῦν, ἀλλὰ τῆς κοινωνίας εἶνε μᾶλλον ὄλεθρος, διότι οὕτω κυκλοφοροῦντα φθείρουν τὸν κοινωνικὸν πλοῦτον καὶ ἐπιβάλλουν ματαίους μόχθους πρὸς παραγωγὴν αὐτοῦ ἐκ νέου.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀχρηστων προσώπων ἅτινα οἱ πλούσιοι ἔχουσιν ἐν ἐνεργείᾳ, μόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπηρετῶν, ὑφυπηρετῶν καὶ ἀνθυφυπηρετῶν εἶνε καταπληκτικὸς. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι καταναλίσκουν τροφὰς καὶ ἐνδύματα χωρὶς νὰ παρέχουν (τούτέστι νὰ παράγουν) τι χρήσιμον. Φθείρουν μὲγα μέρος τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ὁποίου οἱ παραγωγεῖς πρέπει νὰ ἐργασθῶσι περισσοτέρας ὥρας τοῦ δέοντος ἢ ἄλλως νὰ στερηθῶσι τοῦ πλούτου ἢ οἱ ὑπεράριθμοι ὑπηρεταὶ φθείρουν. Βεβαίως ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ κατηνάρισκον καὶ οὗτοι τροφὰς καὶ ἐνδύματα, ἀλλ' ἐὰν ἡσχολοῦντο εἰς ἐργασίαν χρήσιμον τῇ ὅλῃ κοινωνίᾳ, ἀντὶ νὰ διακονῶσι τοῖς πλουσίοις, ἢ κατανάλωσι θ' ἀνεπληροῦτο ὑπ' αὐτῶν χωρὶς νὰ ἐπιβάλλεται στέρησις ἢ ὑπερβιάλλουσα ἐργασία εἰς ἄλλους. Εἶνε πρόδηλον ὅτι ἀφοῦ οἱ ὑπεράριθμοι ὑπηρεταὶ οὐδὲν παράγουν, πᾶν ὅ,τι καταναλίσκουν παράγεται ὑπὸ ἄλλων. Πᾶς ὁ μὴ παραγωγεὺς καταναλίσκει τὴν περιουσίαν τοῦ παραγωγέως. Ὁ κανὼν οὗτος εἶνε γενικὸς. Τὸ μόνον δὲ φάρμακον τῆς νόσου ταύτης εἶνε νὰ λείψουν οἱ μὴ παραγωγεῖς. Πῶς νὰ λείψουν; Ἡ κοινωνία ἐξ ἐνστικτοῦ αὐτοσυντηρήσεως κινουμένη θ' ἀπαγορεύσῃ εἰς αὐτοὺς νὰ καταναλίσκουν, διότι ἡ κοινωνία ὀφείλει νὰ προστατεύσῃ καὶ ἐξασφα-

¹ Ἴδε κεφ. Γ'.

λίση τὴν περιουσίαν τῶν παραγωγέων τοῦτ' ὅπερ σημαίνει νὰ προστατεύσῃ καὶ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτήν. Τότε οἱ μὴ παραγωγεῖς δυοῖν θάτερον θὰ ἐκλέξωσιν: ἢ θὰ μετατραπῶσιν εἰς παραγωγεῖς ἢ θὰ ἀποθάνωσιν τῆς πείνης. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη τῆς κοινωνίας θὰ βασίζεται ἐπὶ προσομοίου νόμου τῆς φύσεως ἣτις ἀπαγορεύει εἰς τὸν μὴ τρώγοντα νὰ ζῆ. Ὡστε ἡ κοινωνία θὰ καταδικάζῃ τὸν μὴ παραγωγέα εἰς ἀτροφίαν καὶ ἢ φύσις θὰ ἐκτελῇ τὴν καταδίωξιν. Ἀφ' ἑτέρου ὅπως ἡ φύσις προσφέρει εἰς πάντας δαψιλῆς τροφὰς οὕτω καὶ ἡ κοινωνία θὰ προσφέρει εἰς πάντας παραγωγικὴν ἐργασίαν. Βλέπομεν λοιπὸν πόσον δρακόντειος θὰ εἴνε ὁ κοινωνικὸς νόμος ὅστις θὰ βασίζεται ἐπὶ τοῦ δικαίου. Θὰ τιμωρῇ διὰ πείνης τὸν μὴ ἐργαζόμενον, διότι τὸ μὴ ἐργάζεσθαι θὰ εἴνε τὸ μέγιστον ἀδίκημα. Οὕτε ὑπάρχει ἀνάγκη δίκης διὰ τὸ ἔγκλημα τοῦτο, οὔτε φυλακῶν, οὔτε ἐκτελεστοῦ τῆς ποινῆς. Εἴνε ἄλλως τε ἀναμφισβήτητον ὅτι τὸ τοιοῦτον ἔγκλημα θὰ ἐκλείψῃ, διότι ἕκαστος (ἐὰν δὲν εἴνε παράφρων) θὰ προτιμήσῃ νὰ ἐργάζεται. Θὰ ἀναγκασθῇ εἰς τοῦτο αὐτομάτως, ὄχι ὑπὸ ἀυθαίρετου τινὸς καὶ τυραννικῆς ἐξουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

Ἀνθρωπίνῃ κοινωνία.

Ὅριον ηλικίας ἐργατῶν. — Οἱ σωματικῶς ἀνίκανοι. — Ἀδελφότης μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ τῶν λοιπῶν ζώων. — Ἡ ἐκπαίδευσις πρῶτον μὲν μέλημα. — Τὸ χρῆμα εἴνε ἐφεύρεσις τῶν κεφαλαιούχων. — Ἡ ἐργασία κατήνησεν ἐμπόρευμα. — Δὲν συμφέρει εἰς τοὺς κεφαλαιούχους νὰ ζῆ ὁ ἐργάτης ἐν ἀφθονίᾳ.

Εἰς τοὺς ἐργαζομένους ὁ κοινωνικὸς νόμος θὰ ἐξασφαλίσῃ πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ προσέτι θ' ἀπαλάττη αὐτοὺς τῆς ὑποχρέωσης τοῦ ἐργάζεσθαι ἐπέκεινα ὁρίου τινὸς τῆς ηλικίας αὐτῶν ἢ ἐν περιπτώσει σωματικῆς βλάβης. Εἰς τοὺς ὑπερβαίνοντας ὁρίον τι ηλικίας δικαίως θὰ ἐξακολουθῇ ἐξησφαλισμένη ἢ συμμετοχὴ τοῦ πλούτου χωρὶς νὰ ὑποχρεοῦνται εἰς ἐργασίαν, ἀρκεῖ νὰ διήνυσαν τὴν ἐργατικὴν θητείαν. Οἱ δὲ ἔνεκα δυστυχήματος προφανῶς ἀνίκανοι νὰ ἐργασθῶσιν, δικαιοτάτα θὰ συντηροῦνται διὰ κοινῆς δαπάνης τῶν παραγωγέων. Ὁ ἀνθρωπισμὸς ἀπαιτεῖ τοῦτο καὶ τὸ καθιστᾷ ἔργον δικαιοσύνης. Οὐδὲ θὰ θεωρῆται τοῦτο ὡς συγκατάβασις, ἀλλ' οἱ σωματικῶς ἀνίκανοι θὰ ἔχωσιν πλήρες καὶ ἀκέραιον δικαίωμα, ὡσανεὶ ἦσαν ἱκανοί, ἀπεκδεχόμενοι ὅπως καὶ οἱ ἐργάται, ἀνευ ἴχνους ταπεινώσεως πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, καθὰ ἐμπρέπει εἰς κοινωνίαν ἀληθῶς ἀνθρωπίνην.

Ἀρχὴ ἐπίσης ἀνθρωπισμοῦ ἐπιβάλλει ἡμῖν ὑψιστα καθήκοντα πρὸς τὰ λοιπὰ ζῶα ἅτινα ἐν κοινωνίᾳ ὑγιῶς ἐχούσῃ θὰ συνδέωνται πρὸς τὸν ἀνθρώπον δι' αἰσθήματος ἀδελφότητος καὶ ἀφοβίας, οὐχὶ δουλείας καὶ τρόμου. Ἀκριβῶς

διότι τὰ λοιπὰ ζῶα δὲν δύνανται νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτὰ καὶ νὰ διεκδικήσωσιν τὰ δίκαια ἅτινα ἡ φύσις ἀναγνωρίζει αὐτοῖς, τὸ πρὸς αὐτὰ καθήκον τοῦ ἀνθρώπου εἴνε μέγα. Τὸ καθήκον τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ λοιπὰ ζῶα εἴνε καθήκον ἀγάπης καὶ προστασίας. Ἀἴσθημα σεβασμοῦ πρὸς τὴν ζωὴν των καὶ τὴν εὐημερίαν των. Ἄν ἡ ἀνθρωπίνῃ κοινωνία ἔχη περὶ τῆς εὐημερίας τῶν ζώων, τῶν ὑπερηλίκων καὶ τῶν σωματικῶς βεβλαμμένων εὐθύνην καὶ ὑποχρέωσιν, περὶ τῆς εὐεξίας τῶν ἀνηλίκων παιδῶν, ἐκ τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαίδευσσεως τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται τὸ πᾶν, ἔχει ὑπέριστατον συμφέρον. Μέχρις οὗ οἱ παῖδες ἀρχίζουσι νὰ ἐργάζωνται δέον νὰ ἐκπαιδεύωνται προσηκόντως. Ὅτι ἡ ἐργασία θὰ εἴνε διὰ τοὺς ἐνηλίκους ἢ ἐκπαίδευσις θὰ εἴνε διὰ τοὺς ἀνηλίκους. Οἱ ἀνήλικοι θὰ ἔχουν δικαίωμα νὰ μετέχωσιν τοῦ πλούτου, διότι ἐκ τῆς προσηκούσης ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαίδευσσεως αὐτῶν πηγάζει ὁ πολιτισμὸς καὶ ὁ πλοῦτος τῆς κοινωνίας. Ἡ θητεία τῆς ἐργασίας θ' ἀρχίζῃ ἅμα τῇ λήξει τῆς ἐκπαιδευτικῆς θητείας, δηλαδὴ κατὰ τὸ εἰκοστὸν περίπου ἔτος καὶ θὰ λήγῃ περὶ τὸ τεσσαρακοστὸν, ὅτε πᾶσα ὑποχρέωσις πρὸς ἐργασίαν παύει, χωρὶς ὅμως νὰ παύῃ καὶ ἡ ἐγγύησις περὶ πλήρους ἰσοβίου ἀπολαυτῆς.

Εἰκοσαετία προσηκούσης ἀνατροφῆς καὶ εἰκοσαετία χρησίμου ἐργασίας ἕκαστου ἀτόμου ἀρκούσιν ὅπως καταστήσωσιν κοινωνίαν τινὰ πλουσιωτάτην, χωρὶς ὁ πλοῦτος οὗτος νὰ συνίσταται εἰς τὸ εἰδεχθὲς σύστημα τῆς χρηματικῆς δοσοληψίας. Πλούσιος εἴνε ὄχι ἐκεῖνος ὅστις ἔχει χρήματα, ἀλλ' ἐκεῖνος ὅστις δὲν ἔχει ἀνάγκην χρημάτων. Ἐν ὑγιεῖ δὲ κοινωνίᾳ οὐδεὶς θὰ ἔχη ἀνάγκην χρημάτων. Τὸ χρῆμα, οἷον σήμερον ὑφίσταται, εἴνε ἐφεύρεσις τῶν κεφαλαιούχων, καὶ περὶ αὐτοῦ ἐπικρατεῖ ἡ τερατώδης ἰδέα ὅτι γεννᾷ. Ἡ πρόληψις ὅτι τὸ χρῆμα γεννᾷ εἴνε τόσον ἐρριζωμένη, ὥστε θεωρεῖται ὑπὸ πάντων ὡς ἀναμφισβήτητος! Καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ παραλογισμοῦ βασίζεται ἡ σημερινὴ κοινωνία. Τὸ χρῆμα ὄχι μόνον δὲν ἔχει τὴν ἀρετὴν νὰ γεννᾷ, ἀλλ' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ οὐδὲ κἂν ἀξίαν τινὰ ἔχει. Ὁ μόνος σκοπὸς τοῦ χρήματος εἴνε νὰ διευκολύνῃ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν χρεωδῶν τοῦ βίου. Ἀντὶ τούτου οἱ χρηματοῦχοι καπηλεύονται τὰ χρήματα, τὰ ἀφαιροῦν ἀπὸ τὴν διευκόλυνσιν τῆς ἀνταλλαγῆς καὶ ὅσα περισσότερα διαθέτουν τόσῳ ἱκανώτεροι εἴνε νὰ ἀφαιροῦν καὶ ἄλλα. Τοιοῦτοτρόπως πᾶσα κίνησις κατήνησε νὰ γίνεταί χάριν τοῦ χρήματος αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸ καὶ ὄχι χάριν τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας τῇ βοήθειᾳ τοῦ χρήματος ὡς ὄργανου ἀπλῶς διευκολυντικοῦ. Ὀλόκληρον τὸ ἐμπόριον, οὗ ἀρχικὸς σκοπὸς εἴνε ἡ εὐημερία ὄλων, ἐνεργεῖται μόνον χάριν συγκεντρώσεως χρήματος καὶ ὁ ἀληθὴς του σκοπὸς ματαιοῦται. Τὰ ἐμπορεύματα ἅτινα συρρέουν εἰς τὴν ἀγορὰν κομίζονται ὄχι ὅπως

χρησιμεύσωσιν εἰς τοὺς ἔχοντας χρεῖαν αὐτῶν, ἀλλὰ ὅπως οἱ ἔχοντες χρήματα προσθέσωσιν εἰς αὐτὰ καὶ ἄλλα. Χάριν τοῦ τέλους τούτου τὰ πάντα κατέστησαν ἐμπορεύματα, ἐπομένως καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ἐργασία. Ἔρχεται καὶ αὕτη εἰς τὴν ἀγορὰν ὡς ἐμπόρευμα. Ὁ κεφαλαιούχος, ὅστις παντοῦ καὶ πάντοτε θηρεύει τὸ κέρδος, ἀγοράζει ἀμέσως τὸ ἐμπόρευμα τοῦτο τὸ ὁποῖον εὐρίσκει εὐθηνόν. Οἱ πωλοῦντες αὐτὸ ποῖοι εἶνε; Ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ ἐργάζωνται καὶ ἔχοντες ἀνάγκην νὰ φάγωσι, νὰ ἐνδυθῶσι καὶ νὰ στεγασθῶσι. Εἶνε δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν. Διὰ τὸν κεφαλαιούχον τὸ προσφερόμενον τοῦτο ἐμπόρευμα εἶνε πολύτιμον καὶ αἱ περιστάσεις ὑφ' ἃς προσφέρεται ἐγγυῶνται εἰς αὐτὸν μεγάλα κέρδη. Ὁ ἀγοραστής ἔρχεται δὴθεν εἰς συμφωνίαν μὲ τὸν πωλητήν. Ὁ πωλητὴς ἀναδέχεται νὰ ἐργασθῆ ἀντὶ ἡμερομισθίου εἰς τὸ ἀναγκάζεται νὰ συμφωνήσῃ. Τὸ ἡμερομισθίον τὸ ὁποῖον δέχεται εἶνε πληρωμὴ διώρου τὸ πολὺ ἐργασίας τὴν ἡμέραν¹. Ἐκ τῆς δεκαώρου ἐργασίας τὴν ὁποίαν ὁ πωλητὴς (τουτέστιν ὁ ἐργάτης) ἐξ ἀνάγκης χαρίζεται, ὁ ἀγοραστής (τουτέστιν ὁ κεφαλαιούχος) ἐξασφαλίζει τὰ κέρδη του, πληρώνει τοὺς ἐκμισθωτάς του, τοὺς μεσίτας, τοὺς δανειστάς, οἵτινες πωλοῦν τὰ προϊόντα του εἰς τὸ κοινόν, ἀγοράζει μηχανάς, δωροδοκεῖ πρόσωπα, ὅπως ἐπαινοῦν καὶ συντηροῦν τὴν ὑφισταμένην κοινωνικὴν κατάστασιν, δωροδοκεῖ τέλος καὶ αὐτὸ τὸ κοινὸν πολλάκις διὰ νὰ τὸ πείσῃ ν' ἀγοράζῃ ἀπὸ αὐτὸν καὶ ὄχι ἀπὸ ἀντιπάλους κατασκευαστὰς τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Διότι, ὡς εἶπον προηγουμένως, οἱ κεφαλαιούχοι συναγωνίζονται μεταξύ των καὶ πάντοτε θῦμα τοῦ συναγωνισμοῦ των εἶνε ὁ ἐργάτης οὔτινος ὁ μισθὸς φθάνει εἰς τὸ κατώτατον ὄριον, πέραν τοῦ ὁποίου δὲν δύναται νὰ συντηρηθῆ ζωὴ. Ἡ ζωὴ τοῦ ἐργάτου εἶνε πολύτιμος διὰ τοὺς κεφαλαιούχους, ἀλλ' ὄχι καὶ ἡ εὐζωία του. Τῶν κεφαλαιούχων συμφέρον εἶνε νὰ ζοῦν οἱ ἐργάται, ἀλλὰ νὰ ζοῦν ἀθλίως. Ἡ εὐζωία τῶν ἐργατῶν ἀντίκειται εἰς τὸ συμφέρον τῶν κεφαλαιούχων. Ἡ ἐν στερήσει ζωὴ τῶν ἐργατῶν συμφέρει εἰς τοὺς κεφαλαιούχους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Τὸ σωτήριον Κράτος.

Πολῖται εἶνε μόνον οἱ ἐργάται.— Πῶς θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἦτα τῶν κεφαλαιούχων.— Μέλη τῆς Κυβερνήσεως πάντες οἱ πολῖται.— Προσωπικὸν νόμισμα.— Ἀπώλεια χρόνου τὸ ἐπιδιώκειν χρήματα.

Τὸ Κράτος, οἷον πρεσβεύεται σήμερον, εἶνε οὐτοπία. Οὐδένα σκοπὸν ἐκπληροῖ, ἐκτὸς μόνον ὅτι ὑπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῶν κεφαλαιούχων. Τοῦ ἀληθοῦς Κράτους τὸ ἔργον ἔδει νὰ ταυτί-

ζεται μὲ τὰ συμφέροντα τῶν ἐργατῶν, διότι οἱ ἐργάται εἶνε οἱ μόνον ἀληθεῖς πολῖται. Τὸ συμφέρον τῶν κεφαλαιούχων, ὡς ἤδη ἐξήγησα, ἀντιστρατεύεται πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐργατῶν. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ σωτηρίου Κράτους θὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν καὶ θὰ καταδικάσῃ εἰς ἐξαφάνισιν πάντας τοὺς φιλοκερδεῖς ἀγοραστὰς τῆς ἐργασίας. Ὅλοι οἱ ἔχοντες νὰ προσφέρουν ἐργασίαν φυσικῶ τῷ λόγῳ, θὰ προτιμήσουν ἐκείνον ὅστις δὲν ζητεῖ νὰ κερδίσῃ τὰ τρία τέταρτα. Ἐμφανιζομένου τοῦ σωτηρίου Κράτους οἱ κεφαλαιούχοι δὲν θὰ εὐρίσκωσι πλέον ἐν τῇ ἀγορᾷ τὸ τόσῳ πολύτιμον καὶ λαμπρὸν ἐκεῖνο ἐμπόρευμα. Δὲν θ' ἀπομένῃ ἄλλο εἰς αὐτοὺς εἰμὴ νὰ συνεισφέρουν καὶ αὐτοὶ τὴν ἐργασίαν των καὶ ἡσυχάσουν, μετέχοντες ἀντ' αὐτῆς τοῦ πλούτου ὃν τὸ Κράτος θὰ παρέχῃ εἰς πάντας τοὺς προσφέροντας τὴν ἀτομικὴν των ἐργασίαν. Πρὸς τὸ τοιοῦτον Κράτος οὔτε ἄτομα οὔτε ἑταιρεῖαι δύνανται νὰ συναγωνισθῶσι, διότι καὶ αἱ ἑταιρεῖαι ἐπιζητοῦν κέρδος καὶ ὄχι θεραπείαν τῶν ἀνθρωπίνων χρεῶν. Μόνον καὶ ἀποκλειστικὸν μέλημα τοῦ Κράτους θὰ εἶνε ἡ πλήρης θεραπεία καὶ ἱκανοποίησις τῶν ἀνθρωπίνων χρεῶν. Ἐπὶ τούτῳ δὲ ἕκαστος ἄνθρωπος θὰ ἔχῃ ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον, ἀναφαίρετον καὶ ἀμείωτον κτήμα, τὸ πρόνομιον δι' οὗ ἡ φύσις τὸν ἐπροόκισεν, δηλαδὴ τὴν ἐργασίαν. Αὐτὸς εἶνε ὁ μόνος, μέγας καὶ ἀπλοῦς νόμος ὅστις θὰ διέτῃ πάσας τὰς κοινωνικὰς σχέσεις, τὰς τόσον σήμερον περιπλόκους, λαβυρινθώδεις καὶ ἀνιαράς. Ἐκτέλεσις χρησίμου καὶ ἀναγκαίας ἐργασίας ὑπὸ τοῦ ἀτόμου ὑπὲρ τοῦ Κράτους· ἐγγύησις οἰκονομικῆς ἀνεξαρτησίας ὑπὸ τοῦ Κράτους ὑπὲρ τοῦ ἀτόμου. Ἐν τῇ τοιαύτῃ πολιτείᾳ ὁ ἐργάτης θὰ εἶνε τὸ πᾶν. Θὰ εἶνε ὁ κύριος. Εἰς αὐτὸν ἀνήκει ὄχι μόνον ὀλόκληρος ὁ πλοῦτος τῆς πατρίδος του, ἀλλὰ καὶ ἡ χώρα αὕτη ἐν ἣ κατοικεῖ. Ὀλόκληρος ὁ πλανήτης εἶνε κληρονομία τοῦ ἐργάτου. Τὸ νέον πνεῦμα ἀναγνωρίζει ἤδη τὴν ἀρχὴν ταύτην καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς θὰ ὀργανισθῶσι αἱ νέαι κοινωνίαι. Ἐν τῷ προσεχεῖ μέλλοντι ἡ κυβέρνησις δὲν θ' ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπτὰ ἢ δέκα ἄτομα, ἀλλὰ μέλη τῆς κυβερνήσεως θὰ εἶνε πάντες οἱ πολῖται, δηλαδὴ οἱ ἐργάται. Εἰς τοῦτο τείνει ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καὶ τὴν τάσιν ταύτην δύναται τις νὰ ἀντιληφθῆ ἐὰν παρὸς τὴν τῶν μᾶλλον προωδευμένης κοινωνίας μὲ τὰς ὀλιγώτερον προωδευμένης. Ἐν Εὐρώπῃ τὸ ἄτομον, ἐνῶ εἶνε ἀνίσχυρον νὰ ἐπιβάλλῃ αὐθαιρέτως τὴν θέλησίν του, αἱ ἀξιώσεις αὐτοῦ εἶνε σεβασταὶ (σχετικῶς πάντοτε). Ἐν Ἑλλάδι συμβαίνει περίπου τὸ ἀντίθετον. Ἐνῶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ ἀτόμου παραβλέπονται καὶ καταπατοῦνται, ἄτομα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δύνανται πάλαι εἰς νὰ χειρίζονται ὀλεθρίαν ἰσχύιν. Πολιτισμοῦ ἴδιον εἶνε νὰ γίνωνται αἱ ἀξιώσεις τοῦ ἀτόμου σεβασταὶ ὑπὸ τοῦ συνόλου, ἀλλὰ τὸ ἄτομον νὰ

¹ Ἴδε Κεφάλαιον Πέμπτον.

μη δύναται νὰ πράξη τι ἐπιζήμιον εἰς τὸ σύνολον. Προβαίνοντος τοῦ ἀνθρωπισμοῦ τὸ ἄτομον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μὲν γίνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνίσχυρον, ὡς μέλος ὅμως τοῦ συνόλου γίνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἰσχυρόν. Ἐν τῇ πορείᾳ ταύτῃ τῆς ἐξελίξεως θὰ ἐξαφανισθῶσιν οἱ κεφαλαιοῦχοι. Δὲν θὰ ἔσφαλῃ δέ τις προλέγων ὅτι πρὶν εἰκοσιπενταετία παρέλθῃ οἱ κεφαλαιοῦχοι θὰ προσκληθῶσι νὰ προσφέρωσιν ἐργασίαν τινὰ χρήσιμον καὶ ἀναγκαίαν. Ἐὰν τοιαύτην ἐργασίαν δὲν εἴνε ἱκανοὶ νὰ ἐτελέσωσιν, τοῦθ' ὅπερ εἶνε πιθανώτερον, θὰ ἐπιτραπῇ αὐτοῖς ἐξ ἐπιεικείας νὰ ἀπολαμβάνωσιν ἰσοβίως τὸ ἰσότημον τοῦ πλοῦτου ὃν συνεσώρευσαν, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ἀκόμη γενεᾶς οὐδεὶς θὰ δύναται νὰ συσσωρεύῃ ἀτομικὸν πλοῦτον. Ἄλλως τε τὸ χρῆμα ὅπερ εἶνε σήμερον μέσον συσσωρεύσεως ἀτομικοῦ πλοῦτου δὲν θὰ εἶνε τότε τοιοῦτον, διότι θὰ γίνῃ προσωπικόν. Τὸ νόμισμα ἴσως θὰ φέρῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν προτομὴν τοῦ κατόχου του καὶ ἐπομένως δὲν θὰ δύναται νὰ ἀπαλλοτριωθῇ εἴτε διὰ δόλου εἴτε δι' ἀρπαγῆς εἴτε διὰ κληρονομίας. Ἴην πληρωμὴν τῆς ἐργασίας του ἕκαστος θὰ λαμβάνῃ παρὰ τοῦ Κράτους, καθ' ἕτος, εἰς προσωπικὸν νόμισμα καὶ δι' αὐτοῦ θ' ἀγοράζῃ τὰ χρειώδη τοῦ βίου ἀπὸ τὰς ἀποθήκας τοῦ Κράτους. Ἐκαστος δὲ θὰ ἐργάζεται εὐσυνειδήτως, γνωρίζων ὅτι ἐκ τῆς ἐργασίας του ἐξαρτᾶται τὸ νὰ εἶνε αἱ ἀποθήκαι πάντοτε πλήρεις. Θὰ γνωρίσῃ ὅτι αἱ ἀποθήκαι εἶνε ἰδικαί του. Ἐκαστος θὰ εἶνε φιλόπονος, διότι θὰ γνωρίσῃ ὅτι τὸ προϊόν τῆς φιλοπονίας του θὰ ἐπιστρέψῃ ὀλόκληρον εἰς αὐτόν. Ἐκαστος θὰ εἶνε ἐνεργητικὸς καὶ δραστήριος διότι οὐδεὶς θὰ περιμένῃ νὰ ζῆ ἀπὸ κληρονομίαν ἢ εἰσοδήματα. Οὐδεὶς θὰ φθείρῃ τὸν πολύτιμον καιρὸν του ἐνασχολούμενος εἰς χρηματισμὸν, διότι εἶνε ἀναμφισβήτητος ἀπώλεια χρόνου πᾶσα ἐνασχόλησις πρὸς ἐπιδιώξιν χρημάτων. Βλέπομεν δὲ πόσον νωθοὶ καὶ κτηνώδεις εἶνε πάντες οἱ τοιοῦτοι, ὅσοι δηλαδὴ μηχανῶνται παντοῖα πρὸς χρηματισμὸν ἢ κληρονομοῦσι πλοῦτον ἀπὸ τοὺς γονεῖς των. Ἄλλ' ὅταν θὰ ἐπικρατῇ ὁ κανὼν ἐκεῖνος τοῦ Παύλου «ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω» τότε ἀρκετὸν ἐλατήριον πρὸς ἐργασίαν θὰ ἔχουν ὅλοι καὶ ἡ ἐργασία των δὲν θὰ εἶνε ἀπώλεια χρόνου, ἀλλ' αὐτόχρημα δημιουργικὴ δρᾶσις.

Η ΧΑΡΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ.

[Ἐκ χειρογράφου περὶ λατρείας τῆς χαρᾶς τοῦ βίου ἐπιγραφομένου «Ἐπιστολαὶ παρὰ τοῦ Κυρίου», ὧν ὁ συγγραφεὺς τηρεῖ τὴν ἀνωνυμίαν, λαμβάνομεν σποράδην παραγράφους τινάς. Τούτων ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ κάμῃ ἐπωφελεῖς χρήσιν].

«Ὅπερ θέλω νὰ αἰσθάνεσαι πάντοτε καὶ πανταχοῦ εἶνε ὅτι πρέπει νὰ εἶσαι ἐνσαρκωμένη

χαρὰ, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νὰ λάμπῃ ὡς ἐπιλαμφθὲν ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς ἀγάπης τοῦ Πατρὸς. Τὸ πρόσωπόν σου πρέπει νὰ μαρτυρῇ περὶ τῆς χαρᾶς τῆς πίστεώς σου. Πιστευσὼ μοι ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου σου λύπη καὶ δυσθυμία παριστῶσι τὴν πίστιν σου ψευδῆ εἰς τοὺς βλέποντάς σε. Ἐνδεχόμενον εἶνε νὰ κλαύσης ἐπὶ ταῖς λύπαις τοῦ κόσμου. Οὐχὶ ὅμως πάντοτε κλαίεις, καὶ ὅταν κλαίῃς πράττεις τοῦτο ὄχι διὰ τὰς λύπας τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διὰ τὰς ταπεινάς ἀποτυχίας, φόβους καὶ ἀνησυχίας σου. Ποίου ἄρα γε εἶδους ἀνθρώπος εἶνε ἐκεῖνος ὅστις ἀφ' ἑνὸς μὲν πιστεύει ὅτι ὅλος αὐτοῦ ὁ βίος εἶνε ἐμπεπιστευμένος ἐν τῇ αἰωνίῳ ἀγκάλῃ τοῦ ἐν πᾶσι φιλοστόργου Θεοῦ, ἀφ' ἑτέρου ὅμως πτήσσει, συλλογίζεται καὶ φοβεῖται, καθὼς οἱ μὴ ἔχοντες πίστιν καὶ ἐλπίδα; Χαρὰ, Εἰρήνη, Ἀγάπη—αὐτὰ εἶνε τὰ τέκνα τῆς Πίστεως.»

«Εἰς τὴν χαρὰν, ἣτις δέον νὰ εἶνε τὸ σημεῖον τοῦ βίου σου, πρέπει νὰ προσθέσῃς εἰρήνην. Κατατάσσω πρώτην τὴν χαρὰν, διότι εἶνε τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ὄρατὸν σημεῖον τῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης· μᾶλλον δ' εἶνε μείζων τούτου, διότι δυνατόν τις νὰ εἶνε ἐν εἰρήνῃ οὐχὶ ὅμως καὶ ἐν χαρᾷ ἐνταυτῷ. Ἡ εἰρήνη ἐνίοτε εἶνε μόνον ἀρνητικὴ. Χαρὰ ἐστὶν ἡ ψυχὴ ἐν εἰρήνῃ, καθ' ἑαυτὴν περιχαρῆς ἐπὶ τῇ συνειδήσει τῆς ἐνώσεως, κοινωνίας, καὶ συμπράξεως μετὰ τῶν θείων δυνάμεων τοῦ σύμπαντος. Εἰρήνη εἶνε ἡ παρθένος ἐγκράτεια τῆς ψυχῆς.»

«Ὁ ὀφθαλμὸς τῆς πίστεως, ὅστις βλέπει πάντα τὰ ἀόρατα, καὶ ὅστις βλέπων κατανοεῖ, εἶνε τὸ μυστικὸν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς χαρᾶς. Ἡ χαρὰ τῶν νεαρῶν πραγμάτων ἐν τῷ ἔαρι, ἡ διάθεσις τῆς συνειδήσεως τοῦ βίου, «ὅτε ἡ νεότης ἦτο τῷ ὄντι οὐρανια», οὐδέποτε παρ' οὐδενὸς πρέπει ν' ἀπολεσθῇ. Δι' ὑγείας, φαιδρᾶς νεότητος, εἰρήνης, πίστεως καὶ ἀγάπης ἦν δύνασαι νὰ εὐφρανθῆς, θὰ κατορθώσῃς πολὺ περισσότερα παρ' ὅσον νομίζεις δυνατόν.»

«Χαρὰ εἶνε τὸ ἔλαιον ὅπερ ἀπαλύνει τὴν λειτουργίαν τῆς μηχανῆς τοῦ βίου. Αὐτὸ οὐδέποτε πρέπει νὰ τὸ λησμονήσῃς. Εἰρήνη καὶ σταθερὰ ἰσορροπία πηγάζουσιν ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι ὁ Πατὴρ σου γινώσκει τὰ πάντα, καὶ ποιεῖ πάντα καλῶς. Ἡ χαρὰ διατηρεῖ ἀπαλὴν τὴν προστριβὴν τῶν συνδέσεων τῆς μηχανῆς, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἀγάπης κινεῖ τὴν μηχανὴν ὀλοταχῶς. Ἄνευ εἰρήνης αἱ συνδέσεις παραλύονται καὶ ἡ μηχανὴ κάμπτεται. Ἄνευ χαρᾶς ἡ δύναμις καταναλίσκεται μετ' ὀξείας βοῆς εἰς τὴν τραχεῖαν προστριβὴν, καὶ ἄνευ ἀγάπης ἀτμὸς ἐν τῷ λέβητι δὲν ὑπάρχει. Ὁφείλεις νὰ λάμπῃς ἐκ τῆς χαρᾶς τοῦ βίου καὶ τῆς ἀγάπης πάντοτε. Τὰ δὲ μικρὰ πράγματα δὲν πρέπει ν' ἀμαυρῶσι τὸ κάτοπτρον ἐν ᾧ χρεωστῆς νὰ ἀντανაკλᾷ τὴν αἴγλην τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ, τὴν χαρὰν.»